

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus II. In I. Præceptum De Fide, Spe, Charitate, Religione, & Peccatis
oppositis

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1711

Caput II. De Fidei Divinæ necessitate, & obligatione seu præceptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59952](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59952)

Fidem acquisitam propter Auctoritatem Ecclesiæ, quatenus est illustris Congregatio tot hominum excellentium. Non enim loquitur de resolutione Fidei in principium & motivum principale, sed de resolutione in motivum secundarium, ceu adjumentum extrinsecum tanquam conditionem, sine qua non, quasi applicantem objectum & motivum principale credendi.

Dices: Ipsa Prima Veritas Dei resolvitur in Essentiam Divinam, seu Deitatem; ergo Fides Divina, in ipsam Essentiam Divinam, seu Deitatem ultimam resolvitur, prout multi resolvunt Thomistæ. *¶* Disting. Anteced. Prima Veritas resolvitur in Deitatem tanquam in rationem essendi Conc. antec. tanquam in rationem credendi. Nego antec. & consequentiam. Nam quærenti, cur Deus sit Prima Veritas? utique rectè responderur, quia Deus est Deus. At verò quærenti, cur credatur propositio à Deo revelata? non rectè respondetur: Quia Deus est Deus; sed: quia Deus est Prima Veritas.

C A P U T II.

De Fidei Divinæ necessitate, & obligatione seu Præceptis.

S U M M A R I U M.

1. *Necessitas Fidei duplex: mediæ & præcepti.*
2. *Fides actualis, item duplex est: explicita & implicita.*

Fidei (uti & aliorum ad salutem necessariorum) duplex est necessitas, mediæ & præcepti. *Ne-*

THEOL. MORAL. PARS. II. C *cessi-*

cessitas mediæ dicitur, quâ aliquid ita necessarium est ad finem, seu salutem consequendam, ut eo destitutus homo secundum legem Dei ordinariam, simpliciter salvari nequeat, stante quacunque impotentia & ignorantia quantumvis invincibili & inculpabili. Hoc modo ipsi Habitus Fidei, Spei, & Charitatis, Baptismus Infantibus, in adultis etiam peccatoribus pœnitentia, sunt necessaria ad salutem.

Necessitas præcepti dicitur, quâ aliquid ad salutem consequendam etiam necessario præstandum est ex lege Dei, si tamen præstandi facultas, & occasio adsit: ita scilicet, ut quis propter impotentiam vel ignorantiam excusetur ab obligatione talis præcepti ad consequendam salutem, & sine ejus executione in tali casu salvari possit. Sic observatio omnium præceptorum Divinorum, imò & Ecclesiæ est necessaria ad salutem consequendam. Hic autem sermo non est de Fide habituali, hanc enim, uti & cæteros Habitus infusos, Spem, Charitatem & gratiam Sanctificantem cuiusvis homini simpliciter esse necessaria ad salutem consequendam, certissimum est de Fide. Et novissimè definitum in Concilio Trident. sess. 6. c. 7. Et ratio est: Quia homo in puris naturalibus absque donis Supernaturalibus simpliciter impotens est tendere in suum supernaturalem ultimum finem, qui est ipse Deus Summum Bonum nostrum & beatitudo objectiva.

- 2 Sermo ergò & quæstio tota est ad nostrum propositum de fide actuali, quæ duplex esse potest: *explicita & implicita*. Fides *explicita* dicitur, quâ aliquid

aliquid in se ipso & propriis terminis expressè creditur; si vè deinde cognitione confusa & generali significatione terminorum, quomodò rudiores explicitè quidem, attamen confusè valdè intelligunt, & credunt, Deum esse, Trinitatem, Incarnationem &c. si vè cum cognitione distincta sub aliqua propria ratione terminorum, quatenus homini naturaliter cognoscibiles sunt veritates Fidei, quod doctiorum est.

Fides *implicita* dicitur, quâ aliquid creditur non in se & propriis terminis cognitis, sed in alio aliquo modo continente. Idque dupliciter. 1. Ratione ipsius veritatis creditæ, ut qui credit explicitè Deum esse Creatorem omnium, eo ipso implicitè, credit, esse Creatorem Angelorum, hominum, atque etiam Creatorem suum. 2. Ratione motivi credendi, seu principalis, quod est Auctoritas Dei revelantis, seu secundarii, quod est Auctoritas Ecclesiæ proponentis. Qui enim generaliter credit, quidquid Deus revelavit, vel quidquid credit, & credendum proponit Ecclesia, eo ipso implicitè credit omnes veritates credendas. Aut qui particulariter credit, hunc Articulum v. g. Deum Hominem factum, ex Virgine natum &c. quia Deus revelavit, & quia Ecclesia credit, & credendum proponit, is rursus implicitè credere censetur omnes alios Articulos à Deo revelatos, vel ab Ecclesia ad credendum propositos: Quia ita animo dispositus est, ut paratus sit etiam credere quidvis aliud, quod Deus revelat, vel Ecclesia credendum decernit, dummodo ei proponatur. Simile habet in materia

de Pœnitentia, de contritione seu dolore universali eliciendo. Et hoc modo fides implicita omnium omninò credendorum sine dubio omni homini adulto necessaria est ad salutem, eo ipso enim, quo quis paratus esset aliquid à Deo revelatum, vel ab Ecclesia ad credendum propositum, non credere, infidelis esset vel hæreticus; imò eo ipso aliam illam veritatem non crederet Fide Divina ob Auctoritatem Dei revelantis, si aliquid similiter à Deo revelatum paratus esset non credere; ut intuenti patet. Sermo ergò est de fidei Articulis, & explicitè credendorum necessitate, seu quænam actu & explicitè necessariò credenda sint necessitatè tam medi, quàm præcepti?

SECTIO I.

Qualiter Fides necessaria necessitate medi?

SUMMARIUM.

3. In omni statu necessitate medi, necessaria est ad salutem aliqua fides supernaturalis.
4. Et quidem explicita, unum & verum esse Deum; Principium & finem nostrum ultimum.
5. Post lapsum etiam necessaria est fides in Christum Mediatorem:
6. De necessitate præcepti quidem semper explicita.
7. An verò in eum etiam explicita, sit necessaria necessitate medi, duplex est sententia
8. Proponitur sententia affirmativa, probabilior.
9. Proponitur sententia negativa, probabilis.
10. Qualiter fides necessaria sit necessitate præcepti.

ASSERTIO I.

OMni homini in omni statu Legis Naturæ, Scriptæ, & Evangelicæ necessitate mediæ simpliciter necessaria est ad salutem aliqua Fides Divina supernaturalis, & explicita, unum & verum esse Deum, Principium & Finem nostrum ultimum: Et post lapsum etiam Fides in Christum Mediatorem, saltem implicita. Est tota communissima cum D. Thoma, & Scoto; excepto ultimò validissimè controversò.

§. I.

Necessaria est aliqua Fides Divina supernaturalis.

HOc ipsum est de Fide, quod latè docet Apostolus totâ epistolâ ad Romanos, & ad Galatas, neminem scilicet esse justificandum, nisi per Fidem. Et ad Hebræ. II. *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Et I. ad Corinth. 2. Omnem humanam & naturalem cognitionem ac sapientiam tanquam ad salutem sufficientem rejicit dicens: *Ut Fides nostra non sit in Sapientia hominum, sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter perfectos, Sapientiam verò non hujus sæculi, neque Principum hujus sæculi, qui destruuntur, sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, qua abscondita est &c.* Et rationem indicavit ibid. ad Hebræ. II. *Fides est substantia rerum sperandarum, id est, fundamentum ac basis totius Spei ac salutis nostræ.* Undè sic argumentari licet: Salus, Beatitude, & ultimus finis hominis est supernaturalis maximè; in quem tamen assequendum Fide, Spe,

& Charitate tanquam mediis tendere debet homo :
 Atqui implicat in finem supernaturalem assequen-
 dam tendere , eumque attingere per media natura-
 lia tantum : ergo homini in omni statu necessita-
 te mediis necessaria est Fides aliqua supernaturalis ex
 triplici capite. Primò ex parte principii : ut scili-
 cet eliciatur ab habitu supernaturali infuso *Fidei* ,
 aliòve auxilio supernaturali Gratia divina. Se-
 cundò ex parte motivi formalis , ut scilicet conci-
 piatur principaliter propter revelationem & verita-
 tem Dei infallibilem. Tertiò ex parte objecti seu
 ipsius veritatis creditæ , ut scilicet res credita Fide
 Divina necessaria ad salutem , non sit naturalis or-
 dinis ac naturaliter tantum cognoscibilis , sed ordi-
 nis supernaturalis , ac supernaturaliter tantum ac
 Divina Fide cognoscibilis. At nonne supra concessimus ,
 Deum esse , & unum esse , esse naturaliter
 cognoscibile ? R. ita ; sed concipiendo Deum sub
 ratione Primæ causæ seu primi Motoris ac primi
 Principii naturæ : minimè verò sub ratione Aucto-
 ris Gratia & ultimi Finis Supernaturalis , quod ip-
 sum tamen necessitate mediis necessariò credendum ,
 ut mox patebit , & nullus unquam Philosophus lu-
 mine naturali assequi potuit.

§. II.

*Et Explicita , unum esse verum Deum , Princi-
 pium & finem nostrum ultimum.*

- 4 **U**tpote omnium Creatorem , bonorum Re-
 muneratorem , malorum Vindicem , etiam
 supernaturaliter in altera vita. Rationem indicat
 Apostolus Heb. II. *Credere oportet, accedentem ad
 Deum*

Deum, quia est, & quia requirentibus se Remunerator sit. Nam ipsa lege naturali homini à principio suæ creationis inditâ, eumque ad finem supernaturalem æternæ Beatitudinis dirigente, tenetur omnis homo adultus tendere in ultimum finem, ad quem creatus est: sed principium tendentiæ in ultimum finem, est Fides juxta Apostolum cit. & implicat hominem ullo modo tendere in ultimum Finem Deum, nisi credat, Deum esse suum Principium & ultimum Finem, bonorum Authorem & Remuneratorem: ergo Fides hæc explicita in unum verum Deum est necessaria ad salutem, non tantum necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii, ut sine hac Fide simpliciter ultimus Finis acquiri nequeat, stante etiam quacunque impotentia, vel ignorantia. Quia absolutè loquendo nullam hic in ullo homine adulto posse dari impotentiam vel ignorantiam invincibilem apertè docet D. Paulus ad Rom. 1. dicens: *Revelatur ira Dei à celo super omnem impietatem & injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in injustitia detinent, quia quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestavit; invisibilia enim Dei à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus Virtus & Divinitas; ita ut sint inexcusabiles &c.* Hæc Apost. Certissima ergo Fide tenendum, absque Fide unius veri Dei neminem salvatum, nec salvari posse. Undè meritò rejicitur ab omnibus sententia nostri *P. Vega. l. 6. in Conc. Frid. c. 7. & 20. Et Soti 2. De natura & Gratia. c. 11.* Hominem, qui cognoscens

scens legem naturalem, faceret, quod potest, et
 invincibiliter ignoraret Deum, salvari posse. At
 que insuper sub Innocentio XI. Anno 1679. dam-
 nata est hæc propositio 22. *Non nisi Fides unius De-
 i necessaria videtur necessitate medii: Non autem
 explicita Remuneratoris.*

§. III.

*Et post lapsum, etiam Fides in Christum
 Mediatorem.*

5 **C**ertissimum de Fide. Ex Scriptura passim
 Act. 4. *Neque enim aliud nomen datum est sal-
 vato hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.*
 Rom. 3. *Quem proposuit Deus Propitiatorem per
 Fidem.* 1. ad Corinth. 15. *Sicut in Adam omnes mor-
 riuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.*
 Et ipse Salvator Joan. 3. *Sicut Moyses exaltavit
 serpentem in deserto (in figura scilicet futuri Me-
 diatoris, in quem credentes salvi fiunt.) ita exalta-
 ri oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in
 illum non pereat, sed habeat vitam aeternam.* Et
 ratio est clara: Quia Fides manet necessaria necessi-
 tate medii etiam post lapsum: Atqui post lapsum,
 quando agnoscit homo, se Divinam gratiam privatum,
 ex se non posse amplius consequi ultimum finem,
 Fides & Spes nostra necessario debet tendere in
 Deum etiam ut Salvatorem & Liberatorem suum,
 quocumque tandem medio, vel mediatore sibi pla-
 cito, qui defacto est Christus; ergo necessitate me-
 dii necessaria semper fuit & est Fides aliqua in
 Christum Mediatorem, explicita, vel saltem im-
 plicita: atque certissima Fide tenendum absque Fide
 saltem

saltem implicita in Christum Mediatorem, nullum unquam hominem salvatum, aut salvari posse.

Fidem autem explicitam in illum saltem necessitate Præcepti semper necessariam fuisse, juxta modum tamen & mensuram revelationis factæ pro temporum & personarum varietate, certum est apud omnes ex eadem ratione modò data: quia post lapsum etiam lege naturali tenetur homo tendere in ultimum Finem Deum, & consequenter etiam in Mediatorem suum: atqui à principio mundi Deus constituit Christum Mediatorem humani generis, eumque pro omni statu aliquo modo revelavit: ergò tenetur homo habere aliquam Fidem actualem & explicitam in Christum Mediatorem & Salvatorem hominum pro quocunque statu: tamen juxta modum & mensuram revelationis, & pro temporum & personarum varietate. Nam quantò homines remotiores fuerunt à tempore Christi, eò obscurius Mysteria Christi revelata crediderunt. Pro statu enim Legis Naturæ, juxta communem Theologorum, solum præcipuis Patribus, Adamo, Abrahamo, Job. &c. expressius revelatum est mysterium venturi Liberatoris seu Messias; cæteris obscuris figuris & Sacrificiis eò directis sufficiebat credere in confuso adiuturum aliquando aliquem, sive Deum, sive Hominem, sive Angelum, qui humanum Genus à peccato & damnatione eriperet, ac Beatitudini restitueret, qua Fide etiam constabat Fides parentum pro remedio parvulorum à peccato originali, fortè (ut divinat Scorpus) ejusmodi verbis expressa: *Venturus Mediator vel Messias te salvet, vel*

salvabit. At verò in Lege Scripta per Moysem Prophetam Myſterium Incarnationis, & ventum Tan
 Meſſiæ apertius patefactum, jam magis explicita & liore
 diſtincta Fides in Chriſtum neceſſaria erat, & etiam Scri
 fuit. Undè Matth. 2. Scribæ Herodi ſciſcitanti, quæ
 ubi Chriſtus naſceretur, expedite reſpondere pote
 rant: *In Bethleem Juda, Sic enim ſcriptum eſt* exp
 &c. Sed nunquid ea Fides explicita neceſſaria eſt ſecu
 ad ſalutem etiam neceſſitate medii? Dicimus in al
 fertione. diun
 prin
 itun
 ſalu
 ſtra
 me
 tore
 No
 bet
 S
 dei
 nun
 ſolu
 tati
 fier
 ri o
 ſed
 De
 De
 pra
 nor
 tia
 Le

§. IV.

Saltem implicita.

7 **C**ertum videtur, olim quoad neceſſitatem me
 dii ſuffeciſſe Fidem implicitam in Chriſtum
 Mediatorem, cum certè non omnibus facta fuerit
 ea revelatio: Ut meritò dicat *D. Thom. 1. c.* Si qui
 autem ſalvati fuerunt, quibus revelatio non fuit fa
 cta, non fuerunt ſalvati absque Fide Mediatoris:
 Quia, eſſi non habuerint Fidem explicitam, ha
 buerunt tamen Fidem implicitam in Divinam Pro
 videntiam, credentes Deum liberaturum eſſe ho
 minem ſecundum modos ſibi placitos, & ſecun
 dum quod aliquibus veritatem cognofcentibus
 ipſe revelavit. Hæc S. Thomas. Sed quæſtio diffi
 cillima eſt, an modò Lege Evangelica per orbem
 ſufficienter promulgatâ ſufficere poſſit Fides im
 plicita, an verò etiam neceſſitate medii neceſſaria
 ſit ad ſalutem Fides explicita in Chriſtum Media
 torem, atque etiam in ipſam SS. Trinitatem, ut ſi
 ne illa nullus ſalvari poſſit, ſtante quacunque igno
 rantia.

Sen-

11. **Sententia affirmativa est communior DD. apud 8**
 Tanner. tom. 3. disp. 1. q. 7. dub. 2. Qui probabi-
 liores iudicat. Fundamentum sumitur tum ex
 etiam Scripturæ locis plurimis partim §. præced. citatis,
 itanti, quæ post Christi Ascensionem absolutam necessi-
 e pote- tatem Fidei Christianæ, ac in Christum ad salutem
 um es- exprimere videntur. Tum ex ratione, quia sicut
 aria est secundum omnes Fides explicita in Deum est me-
 s in al- dium necessarium ad salutem, cum Deus sit causa
 principalis efficiens nostræ salutis, ita Fides in Chri-
 stum sufficienter propositum debet esse medium ad
 salutem; Quia ipse est etiam causa meritoria no-
 stræ salutis. Confirmant: Sicut in veteri Testa-
 mento Fides saltem implicita in Christum Media-
 torem fuit medium necessarium ad salutem, ita in
 Nova Lege sufficienter proposita Fides explicita de-
 bet esse medium necessarium.

Si dicas: Tot Gentiles ignorantiam invincibili Fi-
 dei Christianæ laborantes, cum eis Evangelium
 nunquam annuntiatum fuerit, ob defectum Fidei,
 solum damnari, non convenire infinitæ Dei Boni-
 tati & Misericordiæ, qui vult omnes homines salvos
 fieri. &c. Non fuisse damnatos, vel defaculo damna-
 ri ob defectum Fidei, vel infidelitatis peccatum,
 sed ob alia peccata, quibus impedièrunt Gratiam
 Dei, ne illuminarentur in Fide vera & Christiana.
 Deus enim cum Gratia sua omnibus sufficienter
 præstita, facienti quod in se est, ulteriorem gratiam
 non denegat: Quod si ergo Gentiles illi cum gra-
 tia sibi præstita cognoscentes Deum, & servantes
 Legem Naturæ fecissent, quod in se est, utique
 acce-

accepissent ulteriorem Gratiam Dei, & illuminati
 fuissent vera Fide in Christum per media opposita
 na, prout hęc & priori sæculò in India & America
 maximè mirabiliter factum videmus. Confirmatur
 id tum variis Dei promissionibus 1. ad Timotheum
Qui omnes homines vult salvos fieri. Joan. 1. *Il-
 minat omnem hominem venientem in hunc mundum.*
 Psal. 9. *Non derelinquisti querentes te Domine.*
 poc. 3. *Ego sto ad ostium, & pulso, si quis aper-
 rit, introibo ad eum.* Isa. 5. *Quid est, quod debet
 facere vinea mea, & non feci &c.* Tum etiam
 exemplis Cornelii, Centurionis. Act. 10. Evu-
 Candacis Reginae Act. 8. & Macedonum. Act. 16.
 Qui omnes facientes quod in se est, mirabiliter
 mediis à Deo ad Fidem perducti sunt: alia exem-
 pla in historiis obvia præsertim proximis sæculis
 ergò, inferunt, Gentiles in Fide non illuminatos
 ideòque damnatos non fecisse, quod in se est, atque
 adeò causam inculpabilem dedisse ignorantia, & ne-
 gata illuminationis: consequenter negant defactum
 ullum hominem posse laborare ignorantia invinci-
 bili & inculpabili Fidei Christianæ; quia si face-
 rent, quod in se est, illuminarentur. Sed his non
 obstantibus,

- 9 Mihi valdè probabilis semper visa est opposita
 sententia negativa, videlicet etiam post promulga-
 tam Legem Evangelicam Fidem explicitam in
 Christum, adeòque etiam in SS. Trinitatem non
 esse necessariam ad salutem necessitate mediis; sed
 solum necessitate Præcepti post factam sufficien-
 tem propositionem, à quo proindè ignorantia in-

vinci-

Invincibilis excuset : ergò hominem defacto habentem
 Fidem explicitam de uno vero Deo, & implicitam
 de Christo, Trinitate, aliisque Mysteriis Fidei Christianæ,
 tamen servata lege naturali salvandum fore. Hæc est etiam plurimorum & gravissimorum
 DD. quos recitant *Tannerus loco cit. Dian. probabilem*
sententiam; & facile defendi posse censet Laym. *hic tract. 1. c. 8. num. 5.* Et
 satis benè defendit noster Herincx *hic q. 5.* Ratio
 sufficiens est: Quia reverà talis necessitas mediæ nec
 ex Scriptura, neque ex rei natura necessariò colligitur.
Non ex Scriptura: nam omnia illa loca assignata,
 partim solùm significant credentes in Christum
 salvari per istam Fidem; per quòd non negant posse
 alium excusari ignorantia invincibili: partim
 excludunt à salute incredulos, seu non credentes in
 Christum, quibus Fides Christiana sufficienter
 proposita est: partim optimè intelliguntur de necessitate
 Præcepti tantùm: Nec plus convincit ratio
 oppositæ sententiæ, adeoque facile negantur
 consequentiæ. *Neque ex rei natura:* Nam ante
 Evangelium promulgatum sine dubio homines
 credentes unum verum Deum & servantes Legem
 naturæ, etsi ob invincibilem ignorantiam defectu
 promulgationis absque omni explicita Fide in Christum,
 salvati fuerunt: Atqui etiamnum defacto post
 promulgatum licet Evangelium, potest quis cum
 Divina Gratia unum Deum Auctorem bonorum
 supernaturalium credere in eo sperare, eumque
 super omnia diligere, naturæ legem servando, & tamen
 reverà invincibiliter ignorare Christum, ac
 Fidei

Fidei Christianæ Myſteria; neque enim Myſte
 Fidei Christianæ, maximè Trinitatis & Incarn
 tionis, poſſunt cognoſci, niſi, revelatione di
 na, & debita promulgatione ac propoſitione
 prædicationem ac inſtructionem legitimam: Ce
 tiſſimum autem eſt, promulgationem Fidei Chri
 ſtianæ non perveniſſe ad omnes prorsùs Region
 nationes, eſſi pervenerit ad præcipuas Orbis pa
 tes, juxta illud Pſalmiſtæ: *in omnem terram* &
 Hodie etiam adhuc multæ partes Orbis nondum
 ſunt detectæ: & plurimæ ac maximæ partes his ſe
 culis detectæ ſunt in India & America, in quibus
 nullum veſtigium inventum eſt Fidei Chriſtianæ
 Baptiſmi, vel aliorum mediorem ſalutis: ergo
 etiamnum ſaltem in aliquibus locis poteſt dari ig
 norantia invincibilis, & inculpabilis Chriſtianæ Fi
 dei, & aliqui homines per illam excuſati ſalvari po
 terunt. *Confirmatur*: Non eſt conceptibile, quo
 modo promulgatio Fidei Chriſtianæ, facta in hi
 partibus Orbis, poſſit inducere majorem neceſſita
 tem credendi in Chriſtum, in aliis Orbis partibus
 ubi nunquam facta eſt promulgatio, quàm fuerit
 ante omnem promulgationem Fidei Chriſtianæ.
 Sed ante omnem promulgationem Fidei Chriſtianæ
 ſine dubio apud multos ſufficiebat Fides implicita
 in Chriſtum Mediatorem, ut paulò ante dictum eſt.
 ergò eadem etiam modò ſufficere poteſt illis, qui
 bus nondum ea promulgatio vel propoſitio facta eſt.
 Et hætenùs de neceſſitate Medii utique ſatis ſpecu
 lationi datum. Nunc tandem ad praxin proce
 dendum & videndum,

Quali

Qualiter Fides sit necessaria necessitate Praecepti ?

Fidei praeceptum quintuplex assignatur, tria affirmativa, scilicet 1. Scire credenda. 2. credendis assentiri interiùs. 3. Fidem Profiteri exteriùs, dum opus est. Quibus opponitur triplex praeceptum omissionis contra Fidem, scilicet 1. ignorare credenda. 2. Non assentiri Articulis Fidei sufficienter propositis tempore debito. 3. Non profiteri exteriùs, dum opus est. Alia duo sunt praecepta negativa, scilicet. 4. Non negare Fidem exteriùs. 5. Non sentire contra Fidem interiùs per infidelitatem positivam. Quibus similiter opponitur duplex praeceptum commissionis, nimirum negare Fidem exteriùs, & sentire contra Fidem interiùs. De hoc ultimo seorsim cap. sequenti. Reliqua priora hoc capite explicanda sunt.

Primum Fidei praeceptum affirmativum scire credenda, non habet oppositum negativum; quia non nescire credenda, idem est ac scire; cum duae negationes faciant affirmationem, & sic affirmativa & negativa reincident in id ipsum.

S E C T I O II.

Primum praeceptum, & obligatio Fidei quoad scientiam credendorum.

S U M M A R I U M.

11. Quilibet fidelis adultus sub mortali tenetur scire & credere explicitè
 12. Praesigna Fidei mysteria & capita, 1. Quae rectè credenda sunt.

dum. 2. ad debite sperandum. 3. ad honeste vivendum
 & 4. ad salutem consequendam necessaria;

13. Saltem quoad substantiam, & vero aliquo conceptu, saltem confuso & crasso.

14. Pro ratione status, & conditione personarum.

15. Praxis Confessariis quoad penitentes in his ignorantibus valde notanda.

ASSERTIO.

Omnis Fidelis adultus tenetur sub mortali scire & credere explicitè præcipua Fidei Christianæ Mysteria & capita ad rectè credendum, debite sperandum, honeste vivendum, & salutem consequendam necessaria: Saltem quoad substantiam & vero aliquo conceptu etsi valde confuso, crasso, imperfecto: Alii tamen aliis plura, distinctiora pro ratione status & conditionis. Communissima cum D. Thoma 2. 2. q. 2. a. 2. Assertio loquitur necessariò de solis fidelibus adultis præcepti capaces. Nam baptizati pueri, & amentes perpetuis omnis præcepti incapaces, salvantur Fide habituali & gratiâ in Baptismo collatâ.

§. I.

Tenetur sub mortali scire, & credere explicitè.

Ratio sumitur ex verbis Christi, Marc. 16. *Euntes in mundum universum, predicate Evangelium omni creatura, qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur.* Et Matth. ult. *Docete omnes Gentes baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti: Docentes eos servare omnia quaecunque mandavi vobis.* Undè facilis est ratio

ratio: Quia professio essentialis Fidelis Christiani est tendere in Deum ultimum Finem secundum Fidem & Legem Christi, credendo & agendo; ita ut secus credendo & agendo, privatus ultimo Fine, æternam damnationem incurrat: ergo omnis Fidelis adultus sub mortali tenetur scire & credere præcipua Fidei Christianæ Mysteria: nullus quippe tenetur explicitè scire & actu credere omnia prorsus revelata, & Fide credenda; sed sufficit, quòd reliquis habitu & implicitè creditis, paratus nimirum omnia credere quæcunque à Deo revelata ipsi proponuntur, ipse sciat, & explicitè credat.

§. II.

Præcipua Fidei Mysteria & capita necessaria.

I. **A** *D rectè credendum*, utpote Symbolum A-12 apostolorum, quo totam Summam Fidei Christianæ sufficienter contineri pulchrè docet *D. Augustin. Serm. 18. De tempore.* Continet enim omnia credenda, quæ ab Ecclesia tanquam ad salutem necessaria communiter omnibus proponuntur, & per annum celebrantur, utpote Mysteria & Articulos SS. Trinitatis, Incarnationis, Passionis, Mortis, Resurrectionis, Ascensionis Christi, Remissionem peccatorum, (ubi implicitè continetur usus Sacramentorum) futurum Judicium, pœnam & Gloriam. Excipiunt articulum de communione Sanctorum, qui intellectu difficilis est ob veritatem expositionum, ut pluribus implicitè credere sufficiat: Sed certè communiore & plano, etiam rudibus noto, sensu significat communio-

THEOL. MORAL. PARS II. D nem

nem meritorum, orationum, & suffragiorum in
ter membra triplicis Ecclesiæ triumphantis, mil-
tantis, & purgantis.

II. *Ad debitè sperandum* : Nimirum Oratio
Dominica : Hæc enim pulcherrimo ordine omnia
à Deo speranda & petenda continentur ; nimirum
ipse ultimus Finis, & omnia media ad eum conse-
quendum necessaria ; uti præ aliis pulcherrimè ex-
plicat D. Thomas cit. Quam explicationem in for-
mam orationis pulchrè redactam habes in Paradiso
Animæ Jacobi Merlo-horstii die Dominica 1. lo-
co. Salutationem Angelicam, etsi Ecclesia maxi-
mè commendat, & plerumque Orationi Domini-
cæ annectat, nullum tamen constat esse præcep-
tum.

III. *Ad honestè vivendum*. Nimirum præcep-
ta Decalogi & Ecclesiæ ; his enim continentur om-
nia requisita ad honestè vivendum, in ordine ad ul-
timum finem prosequendum & obtinendum per
gratiam & Gloriam. De his per decursum.

IV. *Ad salutem consequendam necessaria*. Ni-
mirum Sacramenta omnibus ad salutem conse-
quendam necessaria, videlicet Baptismus, Pœni-
tentia & Eucharistia : Cætera autem tunc tantum
scire & credere oportet, quando quis vult ea suscipi-
pere. Communissima cum Sanchez *lib. 2. mor.*
c. 3. n. 6. Layman. *l. 2. tract. i. c. 9. n. 2.* Mar-
chant. *hic tom. 2. tit. 2. q. 1.* Hæc ergo omnia
tanquam ad fidelis Christiani in rectè credendo,
& honestè vivendo directionem spectantia in ordi-
ne ad salutem, ut sine gravissimo animæ periculo
igno-

ignorari non possint, per se loquendo tenetur sub mortali fidelis adultus scire & credere explicitè.

Dico autem I. *scire*. Certè non etiam memoriter tenere, & eo ordine scire, quò proscribuntur: sed sufficit illa ita scire & tenere, ut facta de iis inquisitione vel discursu, & data occasione iis utendi, statim intelligat, credat, & inquisitus rectè respondeat: ut contra aliquos docet communis sententia *DD. cum Sanchez. Layman cirt.* Non est ergo mortale non posse memoriter dicere Decalogum, Symbolum, Orationem Dominicam: est tamen crassum nimis veniale (nisi habetudo mentis vel fragilitas memoriæ excuset) præsertim ob textus Juris ita præcipientes: attamen ultra veniale non obligantes consuetudine ita interpretante: uti observant *Navarrus, Lopez, Busenbaum. Alii apud Sanchez. & Laym. cirt.*

Dico 2. *Et credere explicitè*. Utique fideles communiter non tenentur credere & intelligere Mysteria etiam præcipua Fidei conceptibus distinctis, secundum proprias & distinctas rationes terminorum, in quibus etiam Doctissimi laborant, & sudant, sed.

§. III.

Saltem quoad substantiam, & vero aliquo conceptu, etsi valdè confuso, & crasso &c.

V. G. Mysterium SS. Trinitatis quoad substantiam & verò conceptu sufficienter scitur & creditur concipiendo Deum esse Patrem, & Filium, & Spiritum S. Et hos non esse tres Deos, sed unum Deum. Item concipiendo Patrem sub ti-

tulo Creatoris Omnipotentis : Filium sub titulo Dei & hominis nati ex Maria Virgine , pro nobis passus &c. Spiritum S. sub titulo Sanctificatoris , qui nos spiritualiter sanctificat , justificat , &c. Sed his enim rationibus terminorum ipsi Apostoli istud Mysterium & Personas proposuerunt , ut à quocumque facile apprehendi possit , & ita de cæteris Articulis. Imò notat *Sanchez cit. c. 3. n. 16.* rudes non facile præsumi posse scire , quantum sufficit , mysteria Fidei , ut Baptismum , Pœnitentiam , Eucharistiam , Decalogum , eo quòd se Christianos baptizatos confiteantur , ad Confessionem accedant , Sacrosanctam Eucharistiam adorent , atque inter Christianos versentur , cum aliquotimore peccandi ; hæc enim sunt signa , quòd illa quoad substantiam sciant.

Atque sub ejusmodi vera aliqua etsi imperfecta ratione , prædicta præcipua Fidei Mysteria fidei scienda & credenda sunt pro captu cujusque homini mortali : adeò , ut si Fidelis , culpâ & negligentia sua notabili , illa , vel illorum aliqua ignoret , sit in statu peccati mortalis omissionis , ob rationem supra datam. Et sanè in Fidelibus inter Fideles habitantibus vix possibile est dari ignorantiam in vincibilem excusantem à peccato , in communione & quoad omnia Mysteria Fidei præcipua explicata scienda , & credenda , cum continuo audiant , immo quasi videant prædicta Mysteria ab & in Ecclesiis proponi in Concionibus , & celebrari Festis per annum , ut merito rejiciatur sententia *Rosella* apud *Sanchez cit.* putantis , rudibus satis esse præcipua

cipuos etiam Fidei Articulos (præter necessarios necessitate medii.) credere implicite, credendo scilicet, quidquid S. Mater Ecclesia credit. Attamen in particulari, quoad aliqua etiam ex præcipuis Fidei Mysteriis potest sanè etiam in Fidelibus quandoque dari ignorantia inculpabilis, à peccato excusans, idque ex duplici causa. *Primo* ob impotentiam naturalem & hebetudinem ingenii aliquorum, qui etsi Dei & Christi, ac aliorum obviorum Articulorum Fidei generalem quandam apprehensionem assequantur, multorum tamen præcipuorum, ut Trinitatis, Incarnationis &c. substantiam nec in confuso capere, nec quovis modo explicare possint, contentis ipsis sufficiente generali Fide implicita, quâ quoad hæc credunt, quod credit Ecclesia, vel quod Pastor eorum asserit. De quibus est vera sententia communis: rudibus sufficere aliquot saltem Articulos faciliores scire & credere explicitè, reliquos explicitè, credendo scilicet, quod credit Ecclesia. *Secundo* fit ob defectum sufficientis propositionis & instructionis, utpotè vel quia habitantes inter infideles Pastore ac Instructore omninò carent, vel quod deterius, & non rarò contingit, etiam habitantes inter Fideles sub Pastoribus tamen de Articulis Fidei aliisque necessariis ad salutem non instruuntur, ob ignorantiam, vecordiam, aut etiam superbiam Pastorum, qui aut ipsi ignorant, aut detrectant, aut superbè verentur explicare Catechismum & Articulos Fidei, intenti, nescio quibus declamationibus absque omni, vel cum exiguo fructu animarum. Juvat audire verba *Emanuel Sa.*

V. Fides, ita loquentis: Esse necesse explicitè credere Fidei Myſteria, quæ publicè in Eccleſia celebrantur, ſentiunt multi cum *S. Thoma*. Alii centè excuſari multos ignorantia, præſertim cum deo qui doceat, ſufficerè que in illis cum Baptiſmo credere, quod credit Eccleſia. Quam opinionem etſi ſolebam impugnare, nunc non auſim. Quæ enim? dicemusne perire infinitam Chriſtianorum alioquin bonorum multitudinem, qui de Myſte Trinitatis, Incarnationis &c. vix quidquam norunt, imò perverſè ſentiunt, ſi interrogas. Incrediderim condemnari eorum Paſtorem ob negligentiam docendi eadem. *Ita Sa.* Et hinc ulterius dicimus denique,

§. IV.

Alii tamen aliis plura, diſtinctiora pro ratione ſtatus, & conditione.

14 **N**Am imprimis Majores & eruditi in Eccleſia tenentur ſub mortali plura & diſtinctius credere & credere, quàm inferiores & ſimplices, Vt Episcopuſ (per ſe loquendo) plus, quàm Paſtor, & Theologuſ, Prædicator, Confeſſariuſ plura, quàm ſimplex Sacerdoſ, Clericuſ, Laicuſ &c. ſignificat Salvator in Parabola talentorum vaſa diſtributorum, & variò lucrò exactò. *Cum enim augentur dona, rationes etiam creſcunt donorum* ait Greg. Mag. *ibid. hom. 9. in Evang.* Deinde rati quorum eſt alioſ in Fide & rebus neceſſariè inſtruere, vel de inſtructione providere, peccant in dubio mortaliter, ſi aut ipſimet neceſſaria Fide

ignorens, aut de necessaria instructione non provideant; & specialiter qui scienter promovent Pastores ignaros; aut quos sciunt, suos subditos non instruere in necessariis ad Fidem & Salutem. Consequenter peccant mortaliter omnes Pastores (ad quos etiam parentes respectu filiorum familias reducuntur) qui suæ curæ commissos instructione indigentes inculpabiliter non instruunt in necessariis ad Fidem & Salutem. Contra quos omnes Pastores aut ignaros, aut negligentes terribiliter tonat S. Scriptura Isa. 56. *Speculatores ejus cæci omnes, nesciunt universa canes muti, non valentes latrare &c.* Osee 4. *Quia repulisti scientiam, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et Apost. 1. ad Cor. 9. *Va mihi si non Evangelizavero* 1. ad Tit. 4. monet id ipsum: *Attende tibi & doctrina.* Et ibidem de Episcopo, & pari ratione de omnibus curatis dicens: *Quod debet esse potens in doctrina sana.*

COROLLARIUM.

Ad praxin Confessariorum pro ignorantibus pœnitentibus.

I. Confessarius ergò advertens pœnitentem in articulis Fidei præcipuis ac necessariis uno vel pluribus prorsus ignarum, vel erroneum, vel defectuosum sciat, se illum absolvere non posse nisi exigit, & impetret firmum propositum addiscendi, vel curandi se instrui: aliter absolvens & ipse peccat mortaliter. *Ratio clara est:* Aut enim pœnitens eò usque laboravit ignorantia culpabili? & sic peccavit mortaliter, & consequenter per se re-

quiritur firmum propositum emendandi & addi-
 cendi Articulos scitu necessarios, alioquin censetur
 permanere in peccato mortali, & incapax
 absolutionis. Aut laboravit ignorantia inculpabilis
 necessariorum ad salutem ob ruditatem, vel de-
 ctum instructionis? & tunc de hac ignorantia
 formari debet, & adigi ad propositum addiscendum
 alioquin, nisi sic proponat, ignorantia antea in-
 culpabilis fiet culpabilis, & pœnitens non pro-
 addiscere, peccaret, & sic rursus fit incapax ab-
 lutionis. Et siquidem ignorantia esset de aliquo
 fentialitet requisito ad valorem Sacramenti. v. g.
 dolore vel proposito requisito, aut de aliquo
 cessario credendo necessitate medii, ut unius D-
 SS. Trinitatis, Incarnationis &c. etiam Sacrame-
 tum esset nullum, gravissimo sacrilegio committitur
 ab utroque. Juxta latius dicta suo loco de Pœnitentia.
 Unde inter Propositiones damnatas ab Innocentio XI.
 ponitur & hæc 64. *Absolutionis capax est homo, quantumvis labore ignorantia Mysteriorum Fidei: & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem nesciat Mystera Sanctissima Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri JESU Christi.*
 II. Si Confessarius absque incommodo possit
 debet pœnitentem ignarum breviter instruere de
 Articulo Fidei necessario ignorato, & actum cre-
 dendi ab eo elicere: Sin verò id commodè fieri ne-
 queat, non tenetur, nisi pœnitens laboraret igno-
 rantia alicujus Articuli Fidei ipsum Sacramentum
 Pœnitentiæ, vel sumendæ Eucharistiæ concernentis,
 tunc enim maximè tenetur, ut evitetur periculum

lum sacrilegii, ut modò innui. Optima autem & facilis praxis est ignaro ac rudi pœnitenti in Articulis Fidei necessariis, absque multis inculcationibus & explicationibus tædiosis, tam brevi tempore nunquam satis capiendis, illius ignorantiam supplere proponendo illi Articulos præcipuos necessariò credendos, & ad singulos actum credendi exigendo hoc vel simili modo: Credis Deum Patrem, & Filium, & Spiritum S. esse tres Personas, & unum Deum? credo. Credis JESUM Christum esse verum Filium DEI: verum Deum & hominem pro te natum, crucifixum, mortuum & sepultum? Resurrexisse, ascendisse, sedere ad dextram Dei Patris, venturum Judicem? credis unam Ecclesiam Sanctam Catholicam, extra quam non est Salus? credis in Ecclesia esse potestatem remittendi peccata, Sacramenta, Christum verè esse in Eucharistia sub speciebus panis & vini? &c. Quòd si pœnitens ad singula cum pio affectu promptè respondeat, credo, vel: *ita mi Domine*: quantumvis ignarus & rudis sit, censetur sufficienter elicuisse actum explicitum Fidei ad Salutem necessarium; ac proin cum proposito ejusmodi Articulos melius addiscendi, quantum est ex hoc capite, satis dispositus ad Sacramentum. Quæ quidem praxis maximè necessaria est in ejusmodi rudibus moribundis, vel periculosa infirmitate laborantibus: sine dubio enim tales plurimi pereunt, quia nunquam actum explicitum Fidei elicuerunt, de quo mox.

S E C T I O III.

*Secundum Præceptum, & obligatio Fidei
quoad actum internum credendi.*

S U M M A R I U M.

16. *Quilibet adultus rationis compos tenetur assentiri explicitè Articulis fidei sufficienter propositis.*
17. *Idque quam primum moraliter potest, aut sufficienter capit: unus citius aut tardius altero, pro conditione subiecti.*
18. *Quo assensu semel habito, præceptum hoc affirmativum Fidei per se directè amplius non obligat.*
19. *Assignantur tempora, quibus per se obligat hoc præceptum.*
20. *Per accidens enim sæpissimè obligat.*
21. *Cujus, velut regula, ponuntur quatuor casus.*

A S S E R T I O III.

Omnis homo adultus & rationis compos tenetur actus interna assentiri articulis Fidei sibi explicitè & sufficienter propositis, quamprimum moraliter: eo assensu saltem semel habito, præceptum hoc affirmativum per se directè amplius non obligat, per accidens autem sæpissimè. Communis DD. ut patebit explicando particulatim.

§. I.

Tenetur assentiri articulis Fidei sibi explicitè, & sufficienter propositis.

- 16 **V**idelicet tanquam revelatis à Deo credibilibus ob argumenta & motiva adeò apparentia, ut secundum regulas Prudentiæ omninò moveri debeat ad assentiendum, seu ad Fidem talem acceptandam. Nullus enim sive jam fidelis, sive infidelis tenetur, imò nec potest assentiri alicui articulo-

titulo Fidei tanquam revelato à Deo nisi sufficienter sibi proposito, ut credibili, juxta dicta c. præced. *Nota hic*, aliquem infidelem vel ignarum adhuc rerum Fidei, variè posse se habere ad articulos Fidei credendos.

I. Potest se habere ut *ipure ignorans*: Utpotè, quia vel nunquam, aut cogitavit de rebus Fidei, vel si audivit, tamen non nisi confutando, irridendo, blasphemando, ut solet fieri apud hæreticos; vel certe sic, ut non apparuerit sibi probabile, vel credibile &c. Et talis sine dubio non tenetur, imò nec potest in hoc statu assentiri, juxta regulas Prudentiæ: *Quia qui cito credit, levis est corde.*

II. *Ut dubius*, quando audiens scilicet de rebus Fidei, incipit dubitare, an non fortè in sua Secta erret, & altera Fides Catholica vera sit? Et hoc statu etiam nondum quidem tenetur assentiri ob eandem rationem, jam tamen tenetur sub mortali diligenter inquirere de veritate: aliàs enim eo ipso ignorantia veræ Fidei fieret ipsi culpabilis voluntaria, quæ in rebus ad salutem necessariis sine dubio est peccatum mortale: Atque in hoc statu plurimi, imò fortè plerique nunc sunt apud hæreticos, præsertim inter Catholicos viventes.

III. *Ut suavis* de majore probabilitate: Quando scilicet ob argumenta vel motiva verè agnoscit Fidem nostram esse probabilem ac probabiliorem, quam suam sectam: Et hoc statu jam incipit major obligatio credendi. Et quædam *communis sententia cum Layman cit. c. 10.* asserit tunc jam teneri assentiri. *Sanchez tamen l. 2. moral. c. 1. n. 6.*

eum

cum aliis pluribus negat, eum tunc teneri statim assentiri, quamdiu sua Secta adhuc ipsi probabilis apparet, sed posse differre ad rem melius perpendendam, ut certior fiat in re gravissimi momenti extra tamen articulum vel periculum mortis, quando ob periculum animæ partem tutiorem amplecti oportet. Certum autem est talem suam de majori probabilitate veræ Fidei, & falsitate suæ Sectæ ob suam minorem probabilitatem non posse etiam positivè & pertinaciter dissentire veræ Fidei sine peccato infidelitatis; cum in rebus ad salutem adeo necessariis tutior pars eligenda sit. Ut merito sit Innocentio XI. damnata sit ista propositio. 4. *In infidelitate excusabitur infidelis non credens, dum sit eius opinione minus probabilis.*

IV. Denique ut *persuasus*, & quasi convictus de veritate, quando nimirum ei articuli Fidei Catholicæ adeo proponuntur credibiles, Scripturis, rationibus, miraculis, sanctitate & sapientiâ talium Fidem sectantium, aliisque motivis, ut intellectus ipsius omnino vincatur agnoscere, Fidem veram esse, & hoc statu nimirum censentur articuli Fidei ei sufficienter propositi, & is obligatus ad actum credendi, sic ut renuens assentiri, adhuc sine dubio peccet mortaliter contra dictamen conscientiæ, & hoc præceptum affirmativum Fidei, minimum peccato omissionis. Nam si insuper pergat pertinaciter dissentiri, & suæ falsæ Sectæ assentiri, peccabit etiam peccato commissionis, seu formalis infidelitatis v. g. hæresis. Ratio sumitur ex appertis verbis Christi Matth. ultimo: *Docete*

omni

omnes Gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti, qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur. Quasi aperte Salvator dicat & præcipiat: cum eos docueritis, sive cum vestra doctrina debite informati fuerint de mea Fide, tunc aut debent credere, aut condemnari: atqui condemnatio est pœna peccati mortalis: ergo sub mortali adultus tenetur credere & assentiri articulis Fidei sufficienter propositis. Unde & ipse Christus in eis, quos vocavit, & Apostoli in eis, quos converterunt, semper exigebant actum Fidei circa Fidem propositam, ut passim videre est in Evangelio, & Actis Apostolorum v. g. Act. 8. Philippus Eunuchus petenti Baptismum ait: *Si credis in toto corde &c.*

§. II.

Quamprimum moraliter.

Postquam nimirum articuli Fidei ita sufficienter¹⁷ propositi sunt. Pueri ergo inter Fideles educati tenentur elicere assensum Fidei, quando usum rationis consecuti perfecte, Mysteria Fidei tanquam à Deo revelata sufficienter apprehendunt. Infidelis autem adultus tenetur elicere actum Fidei, quando, propositis sibi articulis Fidei, incipit jam prudenter agnoscere, seam esse veram Fidem, ea Mysteria credita esse vera, & contrarias Sectas esse falsas juxta dicta immediate §. *preced.* Communissima DD. pluribusque congestis Sanchez *cit. cap. 1. n. 8.* Lugo *De Fide d. 3. Sect. 1. Tannerus, Layman, Tamb. l. 2. 6. 1. §. 1. n. 8.* Sumitur aperte

pertè ex verbis Christi *Matth. ult.* modò allegati
 Et ratio est: Quia Divino & naturali jure ad statum
 viatoris pertinet, ut ad propositum sibi finem ten-
 dat, atque ab eo non abèrret; hoc autem fieri non
 potest, nisi finem suum, Deum, per ea, quæ ad ill-
 lum Finem obtinendum necessariã sunt, cognoscatur
 & credat: ergò homo adultus & rationis compo-
 tenetur statim assentiri iis Articulis sufficienter pro-
 positis; saltem tenetur non diu differre assensum in
 re tanti momenti, ubi mora culpabilis, & mortali-
 æstimari debet arbitrio prudentis, maximè in pueris
 Unde notanter

Dixi: *quamprimum moralitèr*, rectè enim mo-
 net Sanchez. *cit. c. 1. n. 3.* in praxi cum pueris non
 esse scrupulosè agendum quoad impletionem hu-
 jus præcepti, & peccatum omissionis. Nam præ-
 ter quàm, quòd frequenter accidat, pueros diu usum
 habere rationis, & tamen eis Mysteria Fidei, ut
 Fide supernaturali credenda, sufficienter non pro-
 ponantur & apprehendantur (quousque à præ-
 cepto Fidei sine dubio excusati sunt) insuper ipsi
 reverà non advertunt talem obligationem creden-
 di: Undè vix evenit, ut peccent non eliciendo as-
 sētum Fidei contra hoc præceptum. Adulti au-
 tem Fideles post Fidem veram sufficienter & plene
 propositam, si non statim aut brevi assentiantur,
 citius contra hoc præceptum peccabunt prudenti-
 tis arbitrio; & vix sistent in incrudelitate negati-
 va contra hoc præceptum affirmativum, sed po-
 sitivè simul dissentiant, & in sua secta obstinaci-
 ter

ter perdurabunt, positiva incredulitate, & peccato commissionis, hæresis v. g. contra præceptum negativum non negandi veram Fidem agnitam.

Denique tam pueri adulti, quàm infideles conversi, postquam didicerunt Mysteria Fidei, Festa Christi coluerunt, Conciones, Missas &c. audierunt, nisi prorsus brutorum instar vixerint, omninò judicandi sunt, præbuisse saltem semel assensum iis Fidei Mysteriis, adeoque satisfacisse huic præcepto.

§. III.

Eo assensu semel habito, Præceptum hoc affirmativum Fidei per se directè amplius non obligat.

ITa contra Antiquos varios communis RR. cum **18** Card. de Lugo d. 13. Sect. 2. n. 45. Tamburin. l. 2. c. 1. §. 9. Ratio solida est: Quia ex una parte, nullum potest assignari tempus certum & determinatum, neque Christi, neque Ecclesiæ Leges, quo per se directè obligaret præceptum Fidei quoad actum internum, ut mox patebit: ex altera parte sæpissimè obligat per accidens, ut §. seq. videbitur. Ut vel ideò Christus Dominus prudenter credatur non voluisse imponere præceptum per se directum Fidei, sed satis superque indicasse, eum sæpius debere exerceri propter alios actus necessarios: quare Lugo cit. merito censet, inutilem hanc quæstionem de tempore, quo tenentur Fideles actus Fidei repetere, satisfaciat obligationi Fidei, cui non videtur satisfieri semel tantum amplectendo Fidem, ejusque Mysteria credendo; Quia nimirum

mirum non potest contingere moraliter, quod homo Christianus, qui semel Fidem Christianam toto corde amplexus est, nec postea ab ea defecit, nec de ea dubitavit, non repetat sæpissimè actus Fidei tum per se, tum per accidens una cum aliis actibus bonis necessariis vel liberis, ut orando, Missam audiendo, Sacramenta suscipiendo: Ut proinde hanc sententiam minimè involvere posse videatur propositio 17. damnata ab Innocentio XI. *Semel est, actum Fidei semel in vita elicere.* Sicut et alia 65. & ultima: *Sufficit illa Mystèria (SS. Trinitatis & Incarnationis) semel credidisse.* Cui nullus sit Catholicorum, nisi longè improbitus, qui illa Mystèria quotidie non sæpius credat in actu exercito, vel tot formationibus Crucis, & invocationibus SS. Trinitatis &c. et in actu signato expressè non dicat: *Credo verum quod à Deo revelatum esse tale mysterium:* ut supra iam innui. Sed videamus tempora communè assignata ab Antiquis, quibus per se obligat præceptum Fidei affirmativum ad actum intentum credendi.

Primum tempus ab omnibus etiam nobis assignatum est, quando incipit usus rationis, vel ad hoc vero Fides sufficienter proponitur, juxta dicta §. *præced.* Verum id non fit tantum necessitate præcepti, sed etiam necessitate mediæ juxta dicta §. I.

Secundum tempus assignatur articulus mortis quia tunc Fidelis debet se contra Dæmonis tentationes infestissimas per actus Fidei munire, quod quidem per accidens libenter conceditur in calu-

quò tentatio aliter superari nequit, aut alii actus actum Fidei necessariò supponentes (ut Contritio, Confessio &c.) exercendi sunt: juxta dicenda §. seq. De per se autem nullum planè est fundamentum ejus obligationis.

Tertium tempus assignatur his terminis: *Saltem aliquoties in vita*: Sed confuse nimis & scrupulosè: Aliqui determinant, obligare hoc præceptum saltem semel in anno, sicut præceptum Confessionis & communionis: Alii diebus Dominicis & Festis, inter quos etiam dubitativè Scotus. Alii aliter, ut latè videre potes apud Suarez *hic d. 13. sect. 5.* Et Sanchez *lib. 2. moral. c. 1. n. 3.* Qui optimè refutant; cum nullum sit omninò fundamentum ejusmodi obligationis per se: per accidens autem ratione aliorum actuum per annum, vel totam vitam exercendorum, nullum potest esse dubium, ut patebit.

Quartum tempus etiam communiter assignatum est, quando urget gravis tentatio contra Fidem vel in communi, vel in particulari contra aliquod mysterium, quam quis non videatur posse superare, nisi contrarium actum Fidei eliciendo; tunc nimirum sub mortali obligari hominem actum Fidei elicere: quia alioquin relinquet se in periculo labendi in Fide, & consequenter omittendo actum Fidei peccabit mortaliter. Verùm imprimis casus iste rarissimus est, quia ordinariè ejusmodi tentationes multò securiùs superantur mentem aliò efficaciter convertendo, quàm per contrarios actus cum iis quasi altercando, quibus tentatio plerumque intendi & exercenda.

asperari solet, essetque nimis dura obligatio, magis pro scrupulosis, ut bene notant *Lugo & Tamburini. in cit.* Deinde dato casu, aliter non potest superari tentationem nisi per elicitedum contrarium actum Fidei, adhuc obligatio credendi non erit per se directe ex praeecepto Fidei affirmativo de elicitedo actu interno Fidei; sed per accidens & indirecte, ratione scilicet praeecepti negativi de Fide non abroganda, contra hoc ergo, non contra illud peccatum tentatus omittendo actum Fidei, sicque se exponendo, vel relinquendo in periculo labendi in Fide. Unde in Confessione non opus erit confiteri peccatum omissionis v. g. dicendo: *Semel non elicitedo actum Fidei, cum necesse esset*; sed tantum peccatum commissionis contra praeeceptum illud negatum: *Utpote: Exposui, vel permisi me in periculo in Fide labendi talis vel talis mysterii, etiam labens sum.* Quod valde notandum est; & patebit magis amplius.

§. IV.

Per accidens autem sapissime.

20 **R**egulam generalem optime tradit Card. de Lugo cit. lect. 2. n. 43. *Toties erit obligatio credendi assensum Fidei, quoties is necessarius est ad observandum aliud praeeceptum, quod tunc obligat.* Ratio est: Quia qui tenetur ad aliquem finem, tenetur etiam ad ponenda media necessaria & proportionata: atqui v. g. obligatus die Festo audire Missam non potest eum actum debite exercere, nisi supposito actu Fidei, ut per se clarum est: ergo. Obligatio ergo haec per se directe non erit ex praeecepto

aliquo Fidei, sed ex obligatione alterius illius præcepti v. g. Missam audiendi, vel dicendi, communicandi &c. ad ejus observantiam necessarius est actus Fidei: & contra illud solum præceptum peccabitur omittendo actum Fidei, atque non erit duplex peccatum explicandum in Confessione, sed unum tantum contra illud aliud præceptum, v. g. dicendo: *Invalide, vel sacrilegè celebravi* &c. Ut cum *Sanchez cit. Conink aliisque docet Lugo cit. n. 34. in fine.* Et jam accipe

C A S U S,

Quibus per accidens est obligatio elicendi assensum Fidei.

Primus: Quando quis tenetur vel vult justificari, seu gratiam amissam recuperare per contritionem, aut attritionem cum Sacramento. *Certum apud omnes.* Non enim potest quis actum Contritionis vel attritionis supernaturalis elicere, nisi credat in Deum cum Spe veniæ: nisi credat Deum esse Summum Bonum, cujus amore coneritur: aut nisi credat, esse pœnas æternas & temporales à Deo peccatoribus decretas, quarum timore atteritur: denique nisi credat, esse Sacramentum pœnitentiæ, ac potestatem remittendi peccata, cujus ope liberari à peccatis intendit.

Secundus: Universaliter quodcumque homo tenetur elicere, vel exercere actum supernaturalem, qui necessariò semper supponit Fidem: Ut Spei, Charitatis, Religionis, v. g. orare, suscipere, vel administrare Sacramenta: ob eandem rationem facile applicabilem. Advertit tamen rectè *Lugo cit. d.*

13. *sect. 2. n. 51.* In his omnibus necessario quidem
 intervenire Fidem actualem, non tamen semp
 actum formalem explicitum, quâ nimirum quis ex
 pressè dicat: Credo Deum esse, quem nunc or
 Credo Sacramentum esse, quod nunc ministrare
 vel suscipere volo &c. Sed saltem implicite, &
 confuso, quatenus ex memoria notitiæ per Fidem
 comparatæ habet Fidelis intentionem Deum
 mandandi, sperandi, orandi, Sacrum audiendi,
 offerendi, Sacramenta suscipiendi aut ministran
 di &c. ex Fide prius & toties exercita sciens, De
 esse. Quamvis autem ad valorem Sacramenti
 requiratur ea Fides in ministrante, ut nimirum
 sciat vel credat, illud esse Sacramentum, certum
 men est, requiri in fideli ministro ad licitam mi
 strationem intentionem absolutam ex Fide & d
 strina Christi.

Tertius. Quandocumque urget gravis tenta
 contra quamcunque virtutem, & maximè ipsam
 Fidem, ut reverà aliter superari non posse videatur
 quam scutò Fidei se muniendo, juxta illud: 1. Pe
 5. *Estote fortes in Fide &c.* Et siquidem tenta
 illa sit contra aliquam virtutem, utpote Spem, Ch
 ritatem, Castitatem &c. obligatio Fidei erit o
 ninò per accidens, & indirecta: sin autem tenta
 sit contra ipsam Fidem, obligatio erit quidem
 rectè ex ipsa virtute Fidei, sed iterum non ex il
 præcepto affirmativo sed, si sit periculum omni
 deficiendi, vel negandi Fidem etiam interiùs, ob
 gatio erit ex præcepto negativo non negandi Fidei
 exterius vel interiùs: ad id enim præceptum
 spectat

spectat non facere actum prohibitum. & excludere ejus proximum periculum per media oportuna: Quale medium in proposito supponitur esse, munire se actu Fidei elicitio. Vide quæ dixi §. *preced.* sub finem. Et hinc est casus

Quartus. Quando quis tenetur exteriùs confiteri Fidem maximè coram Tyranno cum periculo deficiendi in Fide, quod aliter non posset vitari, nisi fortiter urgendo actum internum Fidei, ea obligatio est etiam per se directè ex virtute Fidei: sed iterum non ex præcepto affirmativo, sed ex præcepto negativo non negandi Fidem interiùs vel saltem exteriùs, prout fuerit periculum negandi, ob rationem modò datam.

SECTIO IV.

Præceptum tertium & quartum Fidei, quo ad confessionem & negationem Fidei externam.

SUMMARIUM.

22. *Qualis sit, aut esse debeat confessio Fidei externa.*
23. *Præcepto divino naturali tenentur fideles Fidem exteriùs verbo, signo, vel opere confiteri sub mortali,*
24. *Quoties id exigit honor Deo, vel Christo debitus, ut pulchrè exemplificatur quatuor casibus;*
25. *Et fidei confirmatio:*
26. *Aut quando Salus propria,*
27. *Vel proximorum periclitatur*
28. *In persecutione Fidei per se semper fugere licet, nisi officium obstet.*
29. *Nullo unquam casu, etiam mortis periculo, licet Fidem negare. sive expressè, sive interpretativè, verbo, signo, vel facto, &c.*
30. *Quando quis censetur negare Fidem explicitè: quando interpretativè.*

E 3

31. *Quan-*

31. Quando quis, obligante præcepto, simulando, vel agendo in verbis censeatur interpretativè negare Fidem?
32. Præcepto Fidei consistenda etiam non obligante, Fides tamen interpretativè negat qui utitur signo directè, indirectè manifestativo hæresis,
33. Talia autem signa non sunt v. g. ornatus vel vestimentis gentis solum, & non sectæ distinctiva.
34. Imo esto etiam sint distinctiva sectæ, modò non sint testativa ejusdem.
35. Bene autem, si sint non tantum distinctiva sectæ, sed manifestativa ejusdem.
36. Et multò magis, si insuper contineant actualem cultum auctoris falsæ sectæ.
37. Item Fidem interpretativè negat, exercens opus, vel actionem ex natura sua, institutione, aut circumstantiis reffis manifestativam, ut in sacris gentilium, & g. adorare idolum &c.
38. Quando quis interpretativè Fidem negare censeatur communicando eorum cæna?
39. Frequentando eorum Ecclesias?
40. Comedendo carnes die prohibito?

22 **F**idei tertium præceptum affirmativum est confiteri Fidem exterius, cum opus est; huic oppositum quartum & primum negativum Fidei præceptum est, non negare Fidem exterius. Utrumque propter maximam connexionem explicabimus hac *Sectione* sub gemina assertionem. Quintum autem Fidei præceptum, & secundum negativum. Nam negare Fidem etiam interius, importat immunditatem positivam ac præcipuè hæresin, & ei annexa: ideoque necessario pluribus seorsim explicandum *Seq. c. toto.*

Confessio externa Fidei est: *Manifestatio Fidei interna signò aliquò externò ad hoc specialiter ordinata*

dinatō & comprobato. Utpotē vel apertis verbis, vel signis & actionibus ex speciali ordinatione significantibus, exprimentibus & distinguuntibus Fidem. Etenim ad Confessionem Fidei Catholicæ defacto non sufficit uti verbis, signis vel actionibus communibus Eidei Catholicæ cum aliis Sectis, ut dicere se Christianum esse, Symbolum Apostolorum, vel Orationem Dominicam recitare: sacram Scripturam profiteri; Sed oportet uti verbis, signis vel actionibus distincte significantibus, & distinguuntibus Fidem Catholicam ab aliis Sectis, utpotē dicendo, se esse Catholicum Romanæ Fidei, se cruce signare, Catholico more Sacrum facere, communicare, jejunare &c. His positis, sit.

ASSERTIO IV.

Precepto Divino naturali tenetur Fidelis Fidem²³ exterioris confiteri verbo, quoties ita exigit honor Deo vel Christo debitus, Fidei confirmatio, propria, vel proximi Salus: Seu quod idem est. & regula generalis esto: Quotiescunque ex taciturnitate vel dissimulatione Fidei oritur detrimentum honoris Dei, Fidei & Religionis Catholicæ, salutis propriæ, vel proximorum, quod professione Fidei impediti potest, tenetur omnis Fidelis, ad hoc idoneus, sub mortali Fidem ~~suam~~ profiteri, & defendere, etiam cum periculo mortis aut cujusque boni temporalis detrimentō. Ita D. Thom. 2. 2. 4. 3. ab omnibus receptus. Et sumitur clarè ex verbis Christi Matth. 10. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Qui autem negaverit &c.* Et Apost. ad Roman. 10. *Si confitearis in ore tuo Dominum JE-*

SUM CHRISTUM, & in corde tuo credes **Christi**
 quia **Dens** suscitavit illum à mortuis, salvus **Judic**
 corde enim creditur ad justitiam, ore autem **tur, c**
 fessio fit ad salutem. Sic **Apost.** aperte significans, **an si**
 fessionem externam Fidei necessariam esse ad **sentu**
 tem: adeoque obligare quandoque sub mortu **nem**
 Ratio ergò ex allegatis verbis Christi desumpta **malu**
 Quia omnis homo Christianus Christo in **Bapt**
 monomen dedit, & se obligavit ad ejus Fidem **prof**
 nendam, tuendam & confitendam, etiam suam **æqu**
 te & sanguine, si opus fuerit, velut juramento **culo**
 plicito. De quo **Div. Hieron. Epist. ad Heliod.**
Recordare tyrocinii tui diem, quo Christo in Bapt
mate sepulchus, in Sacramento jurasti. Et **Ap**
I. ad Th. 6. *Certa bonum certamen Fidei, app*
hende vitam æternam, in qua vocatus es, & ca
fessus confessionem bonam coram multis testibus.
 ad **Hebr. 3.** Vocat Christum *Pontificem confessionis*
nostræ. Ergò, sicut qui se Regi cuidam jurame
 Fidelitatis in militia vel alio obsequio obstrinxit
 netur illud servare, etiam sub pœna mortis, vel qu
 vis aliâ, ubi nimirum aliqua necessitas id exig
 certum enim est, præceptum affirmativum Fidei
 confitendæ non obligare pro semper, sed solum
 certo tempore, & ratione necessitatis ita exigent
 uti in assertione expressum est, nimirum quando
 exigit

§. I.

Honor Dei & Christi.

24 **F**ides confitenda est, quando sic exigit, & al
 quin notabiliter diminueretur honor Dei &
 Christi

Christi: idq; maximè quando quis à Magistratu, vel
 Judge absolute ad Fidem probandam, sive ut scia-
 tur, cujus Fidei sit, auctoritate publica interrogatus,
 an sit Catholicus, vel quid de aliquo Articulo Fidei
 sentiat? sive id fiat publicè, sive privatim, sive ad Fi-
 nem bonum, ut inter Catholicos: sive ad finem
 malum, ut si interrogetur apud hæreticos vel infide-
 les, tenetur sub mortal. Fidem suam confiteri &
 profiteri positivè, & explicitè sine ambiguitate seu
 æquivocatione verborum, etiã cum mortis peri-
 culo, ob rationem datam. Nam alioquin Deo, &
 Christo magnus honor detraheretur. Verè enim
 magnus est honor Dei, & Christi, Principis & Ca-
 pitis Fidei nostræ, quòd Christianus coram Princi-
 pibus & Magistratibus hujus sæculi contra obla-
 trantibus & persequentibus Fidem suam fateatur.
 Præterea, dum mortis & periculorum minis in pub-
 lico Judicio Fides nequaquam credit, mirum in mo-
 dum ejus veritas confirmatur, atque in regnīs radi-
 ces agit: Quare si unquam ejus confessio urget, tunc
 certè maximè urgere rationabile est; atque is sem-
 per fuit sensus Ecclesiæ, quæ se in ejusmodi casu
 obligatam esse ad confitendam Fidem semper exi-
 stimavit. Sic *Petrus & Joannes* Fidem & virtutem
 Christi Nominis confessi sunt contra Tribunalia
 Judæorum *Act. 4.* Et, cum eis comminarentur, au-
 dacter responderunt. *Si justum est in conspectu Dei*
vos potius audire, quam Deum judicare. Quidquid
 contra perditè sentiant politici nostri temporis: imò
 etiam non nemo ex Catholicis. Certè & meritò ab
 Innocentio XI. damnata est hæc Propositio 18. *Si à*

*potestate publica quis interrogetur, Fidem ingenuè
confiteri, ut Deo & Fidei gloriosum consulo: ut
re, ut peccaminosum non damno.*

II. At verò si privatus quisdam infidelis vel
hereticus interrogat nullus per se loquendo tenebitur
fateri, sed vel tacendo, vel alio modo eludendo
test. Cum enim talis publicam auctoritatem
gerat, nullus inde honor Christi periclitabitur.
contigit, quòd multis navigantibus in navi hæretici
quidam hæreticus stricto gladio discurrens qua-
ret, quinam ex istis sint Baptistæ, minatus eos
nos velle obtruncare, aderant per multi Catholici
sed nemo Fidem suam fassus est. An rectè? Re-
factum respondent. *Sanchez l. 2. 6. Tabiana, &
navent. alii cum Tamburino cit. c. 1. §. 2. n. 3.* Quod
scurra ille cum publicam auctoritatem nullam ge-
ret, adeoque nullus inde honor Christi periclitabitur,
explodendus potius fuit, quam audiendus.
Dixi autem *per se loquendo*: rectè enim monet
Thom. Quòd si vir admodum gravis interrogatur
etiam à privatis hæreticis de sua Fide, ipse
tamen si taceat, vel dissimulet, magnum aliquod
scandalum oriri rationabiliter timeat, tacere sanè
non posse; quia in illis circumstantiis magnus Dei
honor, ad salutem salus proximorum externam
Fidei confessionem exigit.

III. Quòd si quis interrogaretur, vel examinaretur
ab hæreticis, quavis autoritate publicè, vel privè
sacerdos, sitne Sacerdos vel Monachus, an Sacrum
scandalum, vel audierit, an die Veneris carnibus abstinere
debeat &c. Etiam si Catholicus advertat ex mente
terti

terrogantis idem esse, ac quærere, an sit Catholicus? Adhuc non obligaris respondere, sed quoque modo dissimulare potest? Quia multi sunt Catholici, qui non sunt Sacerdotes vel Monachi, qui Sacrum sæpè non dicunt, ne audiunt, nec carnibus abstinent. Secùs dicendum, si interrogæris, an sis Papista? quia hæc interrogatio in terminis æquivalet huic, an sis Catholicus, ideóque fateri debes, si publica auctoritate interrogæris, secùs si privata, juxta, modò suprà dicta.

IV. Si Tyranus vel Princeps aut Magistratus hæreticus generatim præcipiat, ut omnes se prodant Catholici, ut certas vestes vel signa ferant, quibus noscantur, esse Catholici, aut omnes Catholicos ex regno vel regione exulare præcipiat, aut certas eis pœnas taxet; tenentur Catholici obedire, & ita Fidem profiteri *Resp.* Non teneri, quia ex una parte injustè agit Tyrannus, vel Magistratus talis; ex altera parte nemo non particulariter seu personaliter interrogatus tenetur profiteri Fidem suam. *Excipe:* Nisi magnus Dei honor & proximorum salus aliud requiret: Sicut contra tenebris te occultare, si Spes sit in futurum te posse Fidem melius profiteri ac promovere, præsertim si Sacerdos sis. *Communis apud Sanchez & Tamburin. cit.* De fuga in persecutione Fidei dicam inferius in fine.

§. II.

Fidei Confirmatio.

Quotiescunque nimirum doctrina, Fidei firmitas, vel authoritas Catholicæ Ecclesiæ periclitatur, præsens & advertens, si prodesse possit, tenebitur præ-

præfens & advertens, si prodesse possit, teneb
 Fidem profiteri. v. g. Interventit quis, vel inter Fide
 colloquio, vel disputationi Catholicorum cum tra t
 reticis: advertit. ob illorum ruditatem, doctrin gra
 Fidei & Ecclesiæ irrisioni & blasphemiiis exponi Don
 se sufficientem, & prodesse posse putet, tenetur cog
 mortali, etiam cum periculo vitæ, pro veritate cum
 eretare, Fidem suam profiteri ac defendere. Hæc
 enim Fidelitas erga Christum & ejus Verbum tene
 stulat, scilicet ut ait Apost. ad Tit. 2. *Ut non bla* nihi
phemetur Verbum Dei. Et 2. Pet. 2. *Ne via* hær
satis blasphemetur. Eadem est ratio de tuenda te, c
 ritate Ecclesiæ, de qua Dionys. Alexand. Epist. por
 Novat. *Non est inferior gloria sustinere Mart*
rum pro eo, ne scindatur Ecclesia, quam est illa,
idolis immoletur. Imò secundum meam sententiam
am majus hoc puto Martyrum: ibi enim unusqu
que pro sua tantum anima, in hoc verò pro omni
eclesia Martyrum sustinet. Hæc ille

Similiter, si videas infidelem vel hæreticum
 sanctam Eucharistiam, sacras imagines, Reliquias
 Virgines sacras violare, si possis, teneris illos con
 bere, & te Christianum & Catholicum manifesta
 etiam cum periculo vitæ: Quia ita exposcit & D
 honor, & veræ Fidei indemnitas. *Si potes,* in qua
 semper: Nam si tuus conatus nihil profuturus pro
 videtur, non erit ratio, unde obligeris. Ita DD. c.

§. III.

Salus propria.

26 **F**ides confitenda est, quandoque exigit pro
 pria salus, quæ aliàs periclitaretur; Utpote si
 eens & dissimulans, eo ipso periculum subeas, ne

dem abneges, juxta dicenda *Assertionem seq.* Item si Fidem tuam dissimules, congeris multa agere contra conscientiam, & legem Dei; & ut plurimum gravissima peccata mortalia. v. g. Servit Catholicus Domino hæretico, si se Catholicum esse dissimulet, cogetur provana conventicula hæreticorum adire cum Domino, conciones hæreticas audire nefandæ cœnæ communicare, aliisque actibus hæreticis; &c. tenetur sub mortali profiteri suam Fidem, aut si nihil proficiat professio Fidei, recedere à Domino hæretico, quocunque periculo vel damno imminente, cum detrimentum animæ cuicunque damno corporali præponderare debeat.

§. IV.

Salus Proximorum.

Fides confitenda est, quotiescunque ita exigit salus proximi, quæ alias periclitaretur: utpote, si proximorum scandalum, vel ruina spiritualis imminet, & tua professione Fidei impedire potes e. g. Petrus Theologus adest convivio & colloquio multorum Catholicorum & hæreticorum, miscentur profani sermones, irrisiones &c. contra Fidem & Religionem Catholicam, comeduntur carnes die vetito, videt & advertit, si taceat, corrideat, comedat carnes, scandalizandos Catholicos, eosque labefactandos in Fide, Fidei suæ incertitudinem suspicatuos, è contrâ hæreticos in sua Secta confirmandos, & defectum Fidei ex sua taciturnitate præsumpturos; talis omninò sub mortali tenetur Fidem suam profiteri, falsis dictis, & sannis contradicere, ab esu carniæ abstinere: tum ea generali præ-

præcepto Charitatis, tum especiali præcepto
 dei confitendæ in casu necessitatis: Exemplum
 quam Christianum ante Christum præbuit hæc
 cæ planè Confessionis Fidei, & legis Dei Senex
 Eleazarus 2. *Machab. 6.* Qui cum à Tyranno
 geretur carnes suillas comedere, & quidam an
 tuaderent id simulare, comedendo alias carnes
 tas, generosè respondit, & respuit dicens.
*enim atate nostra dignum est fingere, ut multi
 lescentes arbitrantes, Eleazarum nonaginta
 rum transisse ad vitam alienigenarum, & ipse
 pter meam simulationem & propter modicum
 ptilis vita tempus accipiantur (& addendo obli
 tionem hujus sub mortali ait) Nam etsi in præ
 tempore suppliciiis hominum eripiar, sed man
 Omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam.*

COROLLARIUM.

28 **E**X dictis facile colligitur qualiter urgente
 secutione Fidei, liceat vel non liceat Catho
 fugere, ne cogatur cum mortis, vel alio periculo
 dem suam confiteri. Per se enim & ratione
 præcisè, semper licet; quia fuga de se non dicitur
 gationem, vel dissimulationem Fidei, multò magis
 simulationem alterius Sectæ: quin imò hoc
 quò Catholicus fugit, se Catholicum fatetur &
 dit; quippe qui ad conservandam illibatam Fide
 suam fugit non vacillans in Fide, sed diffidens de
 fortitudine & constantia ad perferendas persecut
 nes, vel pœnas imminentes; atque omninò iure
 utens, quo licet omni modo licito tueri Fide
 suam, quod Christus non tantùm verbo Matth.

Cum persequentur vos in una civitate, fugite in
 aliam; Sed & exemplo docuit sapius fugiens im-
 piorum persecutiones; & sancti factis suis ostende-
 runt. Lege præclarum Homiliam & Apologiam
 D. Athanasii de fuga sua. Pars legitur in suo Fe-
 sto 2. Maii.

Dixi: *Per se ratione fuga præcisè*: Nam aliunde
 ex ratione personæ vel officii sapè non licebit fu-
 gere; Sic tempore persecutionis Fidei non potest
 Episcopus vel Pastor fugere, si ex ejus fuga immi-
 neat periculum gregi sibi commisso; nam bono-
 rum Pastorum est animam ponere pro ovibus suis,
 & non tantum *in pace*, sed etiam (teste S. Cypriano
 Epist. 54.) *in acie oves tueri*: idque ex obligatione
 Charitatis & Justitiæ, adeò ut si opus fuerit, tenea-
 tur etiam sanguine & vitâ Fidem pro ovium suarum
 confirmatione firmare.

Regula ergo hic esse potest. Si sis ejus conditio-
 nis, ut te fugiente, periclitatur honor Dei, vel Salus
 animarum, tuique muneris observatio, fugere non
 poteris, juxta modo dicta. Quòd si solùm esses utili
 manendo, non tamen necessarius, potes manere, sed
 non teneris cum tam gravi tuo incommodo vel pe-
 riculo. Quòd si denique remanendo potiùs obesses,
 quàm permoveres; peccares non fugiendo pro-
 pter malum, quod infers, nisi te bona fides excusaret.
 Sic post alios *Tamburin. cit. n. 6.*

Denique sermo tantum fuit de Fide confessione
 extrema, quatenus est de Jure Divino ex virtute Fi-
 dei Jure autem humano & lege positiva Ecclesiæ
 etiam certæ personæ in certis casibus teneatur
 etiam

etiam sub mortali professionem Fidei facere, ut
omnes Beneficarii, Canonici, Parochi, intra
menses adeptæ possessionis. Ex *Tridentino Sess.*
c. 22. Item ordinandi, Doctores creandi; Reges
Imperatores in sua inauguratione, & alii non
idque ex gravi causa, nempe ut animabus & populo
commisissis benè sit provisum: nec earum regio
spirituale vel temporale hæretico vel infideli
mittatur, quæ, cum sit gravissima materia, præ
ptum transgrediens, seu scienter Fidem profi
detrectantes sine dubio mortali peccato adstringi

ASSERTIO V.

29 **E**X præcepto Fidei Divina negativo sub
li nullo unquam casu vel periculo, etiam
ris, licet Fidem negare, sive expressè, sive inter
rative, nimirum verbo, signo vel factò aliam
sam Sectam simulando, etiam si quis Fidem veram
libatam intus in corde retineat. Communissimè
certissima omnium Orthodoxum cum D. T.
ma supra. Et omnium quos vidi, optimè la
méque Gregor. de Valent. q. 3. punct. 2.

Expressè probat & docet Christus Matth.
Qui autem negaverit coram hominibus, nega
& ego eum coram Patre meo, qui in cælis est.
Luc. 9. v. 26. Qui me erubuerit, & meos sermones
hanc Filius hominis erubescet, cum venerit in
jestate sua, & Patris, & SS. Angelor. Ubi nota
ter dicit 1. qui me erubuerit: quod non tantum
gationem expressam, sed etiam dissimulationem
vel inquam simulationem significat. 2. Me &
mores meos: Erubescens scilicet confiteri non

re, utrum Christum, sed etiam Doctrinam Christi & Fidem. 3. *Erubescet*, seu ut est apud Matth. *negabo cum* &c. quod sine dubio poenam peccati mortalis significat. Ratio ergo est eadem, quæ in *Assertionem præcedenti* à fortiori, cum longè plus sit Fidem exterius negare, quàm solum occultare, dissimulare, & non confiteri exterius, cum opus esset. *Deinde*, aut aliquis serió & ex animo Christum vel veram Fidem abnegat, falsamque Sectam profitetur: & tunc verè & propriè committit peccatum infidelitatis gravissimum & mortale, exterius quoque consummatum. De quo *c. sequenti*; aut ficto animo, in corde verò veram Fidem retinendo, solum exterius verbo, signo, vel facto simulat, se veram Fidem negare, & falsam amplecti; & tunc licet non peccet peccato interno infidelitatis, nec hæreticus vel apostata formalis fiat, ut ex *communis D. D.* bene probat Sanchez *lib. 2. mor. cap. 7. n. 8.* peccat tamen peccato externo infidelitatis contra præceptum negativum de non negando Christum, & veram Fidem, quod & ad semper, & pro semper, seu pro omni temporis differentia obligat: Et quia in re gravissima, utique sub mortali, simulque mentitur perniciose in re gravissima, utpote contra Veritatem Divinam nobis revelatam & agnitam. Etenim sicut virtus veritatis generatim obligat nos affirmativè, ut cum opus est, & circumstantiæ id requirunt, verum non celemus; sed sincerè aperiamus; negativè verò ut nullo unquam tempore falsum verbo, vel facto mentitur, vel simulemus: ita virtus Fidei Divinæ multò adhuc

gravius & strictius obligat, affirmativè quidem do ob
 veritates Divinas nobis revelatas, cum opus esse Asse
 circumstantiæ exigunt, juxta dicta *Assertioni* signo
ced. palam profiteamur: negativè verò ne op
 tam Fidei falsitatem ullo unquam tempore fer
 bo, seu factò mentiamur vel simulemus nega
 dissimulata vera Fide.

Damnabilis ergo, & damnatissima est sen
 antiquorum hæreticorum, ac etiam nostri te
 ris politicorum ac libertinorum, quorum vultu
 ma est: Licere Fidem suam negare, & aliena
 ligionis cujusvis quælibet exercitia facere, &
 quis Fidem suam in corde fixam firmamque co
 vet. Jam ergò Assertio quoad terminos sig
 explicanda est, & ad casus applicanda.

§. I.

Expresse, vel interpretativè.

30 **E** *Expresse*, explicitè, ac positivè Fidem nega
 mortaliter peccat, quisquis apertis verbis
 ferio, sive fictè aut negat se Christianum, Ca
 cum, Pontificium esse, talem articulum Fide
 dere &c. aut asserit, se esse, alterius Sectæ,
 cam, Calvinistam, Lutheranum &c. vel co
 talem Articulum contra veram Fidem, v. g.
 stum non esse in Eucharistia, nullum esse pun
 rium &c. Quod si ferio & ex animo fiat, ve
 infidelis & hæreticus formalis: si fictè, et
 infidelis & hæreticus non sit, tamen mortalitè
 cat, juxta dicta pro Assertione.

Interpretativè, seu implicite negat Fide
 mortaliter peccat, quisquis aut Fidem veram,

do obligat præceptum confessionis externæ, juxta
Assertionem præcedenti dicta dissimulat; aut verbo,
signo, vel facto falsam Sectam aliquam simulat. Dif-
 ferunt quam maximè *dissimulare, verum, & simu-*
lare falsum. Dissimulare verum ob certas causas,
 quandoque licitum est, quando nimirum interro-
 ganti non teneris respondere, & justam celandi
 causam habes: sic in proposito extra casus, quibus
 obligat præceptum confessionis Fidei, semper licet
 celare, vel dissimulare Fidem, sive silentio, vel ver-
 bis ambiguis, vel signis, vestibus &c. ut infra ex-
 emplificabitur. Simulare verò falsum nunquam
 licet, cum id sit mendacium intrinsecè malum, uti
 docet *communissima DD. cum D. Thoma* ab omni-
 bus recepto 2. 2. q. 111. a. 1. Unde quondo vilis &
 plebeus homo ab aliquo Fidei confessionem exigit,
 sciscitando, an sit Catholicus, Pontificius &c. ?
 graviter quidem peccat contra confessionem exter-
 nam Fidei, si neget se esse Catholicum, aut dicat
 vel simulet se esse hæreticum, Lutheranum &c. At
 verò non peccat, si dissimulet verum vel tacendo,
 vel eludendo, v. g. dicendo; *Quid tuâ interest?*
quid tu me interrogare habes &c. Quia tunc nul-
 la Fidem confitendi necessitatis cogit, ut ex com-
 muni benè docent Navarrus *comment. in caput Hu-*
mana aures q. 3. in fine Azor. t. 1. l. 8. c. 27. q. 1.
Valent. q. 3. punct. 2. dub. 3. & 4. Laym. lib. 2.
tr. 1. c. 11. num. 3. Secus esset, si Magistratus,
 vel Judex publicâ auctoritate interrogaret, ut jam
 supra audivisti Specificatum est in Assertionem Fidem
 interpretativè negari, simulare aliam falsam Sectam

verbo, facto, signo. Pro quibus optimè traditum ha
Tamburino lib. 2. Decal. c. 1. §. 3. n. 2. hac sic: i

Regula universalis: Omnia illa verba, sig
 facta vel actiones ex hoc præcepto vitare debent
 quæ ex se & circumstantiis suis sunt signa
 internæ abnegationis Fidei v. g. dicere non su
 tholicus; communicare cœnæ Lutheranae
 verò per accidens & indirectè tantum sunt signa
 tivæ negationis Fidei, v. g. gestare vestem
 cicam, vel Prædicantiam &c. per se quidem
 da sunt, ne diemus causam aliis credendi, nec
 dem negare; attamen ob justam causam necesse
 illi deceptioni præponderantis, licita fiunt.
 verò planè non significant abnegationem Fidei
 dicere, non sum Romanus, non sum Sacer
 Monachus, non audivi Sacrum, comedi carne
 Veneris &c. per se secluso scandalo, huic præcepto
 non adversantur: his enim non negatur Fides
 modo, sed aliquid aliud. Verùm claritatis
 percurramus sigillatim, incipiendo à verbis

§. II.

Simulando verbo.

3° Fidem negat interpretativè, & mortaliter
 cat, qui, quando obligat præceptum
 sionis Fidei, utpote à Magistratu, vel publico
 rogatus de Fide cum intentione Religionis
 randa, respondet verbis ambiguis & æquivo
 juxta mentem & sensum interrogantis præ
 tur, & intelligatur Fidem suam negare, aut

ap. II. Sectam profiteri. v. g. qui interrogatus à Magistra-
 tu hæretico, an sit Evangelicus? Responderet quòd
 sic: intelligendo per Evangelium, non Religionem
 illam novam, ut intendit interrogans, sed veram
 Religionem suam juxta verum Evangelicum sensum.
 Item qui interrogatus in Anglia, an sit Fidei Re-
 giæ? Responderet quòd sic: intelligendo non mo-
 dernam Fidem Regum hæreticorum, sed antiquam
 Catholicorum Regum, & similes infiniti modi æqui-
 vocandi adferri possent &c. Peccat, inquam, mor-
 taliter; quia juxta sensum & mentem interrogan-
 tis verè publicè præsumitur Fidem suam negare, &
 falsam profiteri cum detrimento honoris Dei & ve-
 ræ Fidei. Secus esset, si privatus quisquam priva-
 tim interrogasset & scandalum abesset.

Cæterum qui interrogatus, etiam publicâ aucto-
 ritate, vel tacet, vel absolute & ambigüe respon-
 det, vel dicit se non teneri, vel non velle respon-
 dere & dicere aliis cujus Fidei sit, vel quod ipse cre-
 dat: aut dicit moderna multorum phrasi: se esse
 ejus Fidei, in qua confidat se salvandum: aut alio
 simili modo tergiversatur: is quidem Fidem non ne-
 gat contra hoc præceptum negativum non negandi
 Fidem: atque adeò non peccat contra præceptum
 hoc negativum, nisi in casu, quo ipsum tacere vel
 dissimulare idem esset ac negare: ut si plures inter-
 rogentur, an velint negare Fidem? aliis dicentibus,
 quòd non, tu taceas, utique interpretativè negares.
 Talis tamen publica auctoritate interrogatus adhuc
 peccaret contra præceptum Fidei affirmativum de
 Fide Christi exterius confitenda, juxta *Affertione*
præcedenti dicta.

§. III.

Simulando signo.

32 **F**idem negat interpretativè, & mortaliter peccat quisquis, etiamsi non obliget præceptum confessionis Fidei, utitur signo aliquo directè vel indirectè, manifestativo hæresis, vel infidelitatis: enim eo ipso censetur exterius confiteri vel contrarie in hæresin, vel infidelitatem, vel falsam sectam tali signo manifestativo significatam. Eiusmodi signa consistunt potissimum in vestibus vel ornamentis, & possunt esse quatuor generis,

Signa primi generis.

33 **S**igna aliqua vel vestimenta solum sunt distinctiva Gentis & non Sectæ. Sic vestis longa Turcarum, & pileus fasciâ circumvolutus, vulgò Turbant distinguit Turcam ab aliis Nationibus materialiter tantum, non autem spiritualiter, quoad eorum Sectam; nam etsi omnes converterentur ad Fidem Christianam, adhuc vestitus perseveraret. Idem est de vestibus propriae Nationis hæreticæ. Et hic consentiunt omnes DD. Christianum atque Catholicum peccare licitè uti ejusmodi vestitu ad occultandam Fidem. Licet quippe Christiano eunti per Turciam vel Mauritaniam uti veste Turcica, vel Mauritanica eunti in Angliam incedere veste Anglicana prophanè usurpata, hoc enim non est negare suam Fidem, nec eorum Sectam profiteri; sed est solum dissimulare, vel occultare suam Fidem, & ad summum simu-

re se esse talis nationis: estò alii indè decipiantur, putantes eum esse talis Sectæ Turcicæ, Anglicanæ &c. Dummodò adsit aliqua justa & rationabilis causa præponderans illi deceptioni. V. G. ad securitatem itineris, ad evadendum periculum vitæ vel bonorum temporalium. Non enim sine sufficiente & proportionata causa possumus permittere deceptionem proximi, præsertim in re tanti momenti, ut nos judicent falsæ Sectæ cultores: Ut cum Sanchez, Diana & aliis rectè monei Lugo cit. disp. 14. Sect. 5. n. 70. Simili modo Sacerdos vel Religiosus iter agens per terras hæreticorum, ob pericula evidentia, induit se veste sæculari, non utique intentione, ut se simulet laicum, sed ut Religiosum vel Sacerdotem esse se dissimulet, & celet, cum non teneatur statum suum vestimento prodere, sed jus occultandi habeat, permittendo interim alios falli existimantes ipsum esse laicum sæcularem, quod minus malum est, quàm periculum quod rationabiliter timere debet.

Signa secundi generis.

Alia sunt signa distinctiva quidem Sectæ à Secta, 34
at non protestativa talis Sectæ: non enim sunt instituta ad profitendam talem Sectam, sed ad alium finem politicum: nimirum vel ut dignoscatur, quinam sunt talis Sectæ vel Religionis, ut est Judæorum flavus pileus Romæ, vel annulus flavus in pallio Francofurti; vel solummodò ad significandum eminentiorem statum in tali Secta, ut est pyretum & sagum multiplicatile Prædicantium in Germania, quibus non intendunt profiteri suam Sectam,

Etiam, sed solum ostendere suum statum. *reac*
 iterum (contra Cajetanum, Toletum, Becan *conf*
 aliosque non paucos censentes semper est *mo*
communior & verior est sententia DD. ob gra *cere*
 mam causam v. g. ad evadendam mortem, *ter*
 grave malum, & seclusio scandalo, & quando *San*
 obligat præceptum confessionis Fidei, licere *Car*
 stiano, vel Catholico uti ejusmodi signo vel *fig*
 ad occultandam Fidem suam. Ita *Sanctus*
Suarez, Conich. aliis relatis, Layman. *lib. 2.*
c. 11. n. 2. Lugo *cit. Sect. s. n. 71.* Alii RR. *pa*
 Ratio: Quia licet ea signa significant v. g. *Jude*
 vel hæreticum, adeoque iis, uti sit aliqua *sim*
 & quidem longè major (unde & major & gra *ve*
 causa excusans requiritur) quàm in casu præ *til*
 ti: non tamen sunt signa protestativa talis *un*
 vel hæresis, ita ut iis utens, à noscentibus *sti*
 nem, statim debeat censerì talem Sectam vel hæ *ne*
 profiteri: sicut si Prædicans occultet se, & *m*
 in habitu Monachi, non ideò censeretur à no *re*
 tibus ipsum acceptare, vel profiteri Religionem *na*
 statum Monasticum in his circumstantiis. *al*
te

Signa tertii generis.

35 **A**lia sunt signa non tantum distinctiva *de*
 à Secta, sed etiam ex institutione vel *u*
 dine manifestativa & potestativa talis Sectæ *re*
 resis: V. G. imago Mahometis in veste, vel *v*
 peo, est signum protestativum Sectæ Turcicæ *P*
 militer hæretici sæpè certis sionis utuntur pro *P*
 testatione suæ Sectæ, ut scilicet omnis tale *n*
 num gestans vel exhibens intelligatur se manife *g*

re ac profiteri talis Sectæ assecla : sive ejusmodi signa consistât in vestitu, sive in certis verbis, vestibus &c.

Et tali signo nullo unquam casu vel periculo licere uti citra peccatum mortale interpretativæ saltem negationis Fidei, docent DD. communiter cum Sanchez cit. l. 2. c. 4. n. 20. Sed placet distinctio Card. de Lugo d. 14. Sect. 5. n. 82. Aut enim illa signa ita sunt determinata ad contestationem falsæ Sectæ, ut nullum alium usum habeant ; adeò ut omnes, qui personam eo utentem noverunt, omninò certò judicent eum Fidem negare & falsam Sectam amplecti : ut est v. g. imago Mahometis, certa falciagestata in pileo ad significandam hæresin : vestis vel ornatus Sacerdotalis Judæorum, vel Gentilium ; & tunc certissimum est apud omnes, nullo unquam casu vel periculo licere uti tali signò vel vestitu ad occultandam Fidem. Sunt enim manifesta negatio Fidei, & professio falsæ Sectæ ; Quemadmodum nullo unquam casu vel periculo licet proferre illa verba : *Abnego Christi Fidem, sum Lutheranus*, aut solemnem peccandi formulam Turcarum : *alla alla* &c, quia ejusmodi verba sunt omninò determinata ad significandam abnegationem veræ Fidei, & professionem falsæ Sectæ, & nullum alium usum habent. Unde si Princeps infidelis, vel hæreticus volens omnes subditos suos esse infideles, vel hæreticos institueret universaliter, ut omnes portent tale signum in pileo, vel veste in signum protestationis suæ Fidei, nullus omninò Christianus, vel Catholicus posset eo signo, vel veste, citra gravissimum peccatum abnegationis Fidei, etsi fi-

etè, uti, non obstante quocunque periculo. Q
spectat abominabilis praxis quorundam frigid
rum Catholicorum, qui per terras hæreticorum
regrinantes, vel negotiantes à Magistratu hæretic
acceptant salvos conductus, & syngraphas, quib
significatur eos ejusdem esse Religionis, vel jur
mentum Religionis præstitisse, similes infamibus
lis Libellaticis tempore S. Cypriani, qui quidem
dem non negârunt, tamen procurabant & accept
bant à Magistratu infideli, vel gentili libellos, quib
significabatur, eos Imperatoribus paruisse, id
sacrificâsse, ut à persecutione securi essent: ut
velut infames à Fidelibus Libellatici, vel libellis m
culati dicebantur.

Aut illa signa, vel vestimenta non sunt ita dete
minata ad significandam professionem falsæ Sectæ
sed alium usum habere possunt, adeò, ut qui novi
set hominem eò utentem antea fuisse Christianum
vel Catholicum, non statim judicaret eum negat
Fidem suam, & aliam sectam amplexum, sed posse
putare vel dubitare, an non ad alium finem tali sig
no vel veste utatur: ut sunt vexilla & insignia pro
pria Turcarum, vel Hæreticorum: aut certa vestit
alioquin usualis, instituta tamen ad profitendam te
lem sectam: & tunc omninò probabile est ob gra
vissimam causam (eòq; graviolem, quò magis habet
speciem negationis veræ Fidei) v. g. mortem, aliud
ve gravissimum malum evitandum, ad justam victo
riam de hostibus Fidei obtinendam, licere uti tali
signo, vel veste. Qua ratione Sanchez cit. defendit
Christianos, vel Catholicos, qui pugnantes contra
Turcas

Turcas, vel Hæreticos utuntur signis turcicis, vel hæreticorum, ad commodius invadendum hostem, & jactam victoriam reportandam. Item si Princeps hæreticus instituisset certum genus vestis alioqui non usualis gestandum à subditis in signum protestativum Sectæ suæ, Catholicus peregrinus transiens ob similem gravissimam causam, licite eam uterentur ad se occultandum. Qui enim nossent eum antea Catholicum fuisse, non ideo statim judicarent eum Fidem negare, sed potius occultare tantum.

Signa quarti generis.

Alia denique sunt signa non tantum protestati-³⁶va falsæ Sectæ, sed etiam continentia actualem cultum auctoris illius Sectæ: ut imago idoli Apollinis, Mahometis, Hæresiarchæ, Lutheri, Calvini &c. gestata in collo, clypeo &c. Quorum usum ullo unquam tempore aut casu licere negant DD. communissimè. Aliqui adhuc excusant. Puto ego cum *Lug. cit.* posse adhiberi eandem prædictam distinctionem, si enim illorum signorum nullus sit usus alius, quam significare talem falsum cultum, sine dubio mortaliter illicita erunt; si verò posset esse alius usus, ob similem causam gravissimam uti liceret. Sic imaginem idoli, Mahometis, Lutheri &c. è collo gestare semper illicitum est; ibi enim non habet alium usum, quam cultum illum falsum. At verò gestare in clypeo, vel vexillo ad decipiendum hostem, probabiliter defenditur: quia hæc ibi non tantum significant cultum auctoris falsæ sectæ, sed etiam armaturam talis generis. Unde de his loquens Layman, *cit. c. II. n. 4. ad finem* dicit: *Hanc*
pro-

92 *Tract. II. In I. Præcept. Decal. Cap. II.*
professionem falsi cultus generatim non cogimus
gnoscere, cum etiam apud Christianos ejusmodi
na, puta Mercurii &c. tanquam fabulosa, orna
gratia adhibeantur: ideoque non damnari mil
nostros, si illis, tanquam indifferentibus, insidiam
causâ in bello uterentur &c. Sic Layman.

§. IV.

Simulando factô vel opere.

Fidem interpretativè negat, & gravissimè
cat, quisquis voluntariè exercet opus vel ac
nem, quæ ex natura sua, ex institutione, aut
ex circumstantiis loci, temporis personarum,
fam Fidem, Sectam, hæresin manifestant,
significant, ut exemplis communioribus patet
explicatione.

I. Sacra Gentilium.

37 **F**lectere genu coram idolo, thus adolere, fa
ficare, si voluntariè fiant absque violen
physica, etiam ex quocunque metu vel peric
mali cujuscunque, peccatum mortale est. Ho
nim actiones ex natura & institutione sua exhib
coram idolo cultum idololatriæ designant.
perpetuus sensus Ecclesiæ: & illustrissima exe
pla Martyrum, & in defectu S. Marcelilni Pa
Neque obstat exemplum Naamon Syri 4. Reg.
Qui ab Elisæo sanatus, & ad veram Fidem,
tūmque veri Dei conversus petiit, ut liceret
ex officio cum Rege suo intrare templum idoli,
cum eo genu flectere inquires: *Et illo invito
super manum meam, si adoravero in templo Ra
mon, adorante eo in eodem loco, ut ignoscatur*

Dominus servo tuo pro hac re; qui dixit ei, vade in pace. Non enim ibi permisit Elisæus, ut idolum adoraret, neque actio illa seu genuflexio fuit signum protestativum, seu actus idololatriæ, sed solum fuit actus politicus & ceremonia aulica, exhibita Regi Syriæ, cujus mos fuit in adoratione idoli sustentari manu primi Principis aulæ, qui proin necessario cum Rege genuflectente, & ipse genuflectere debebat: quod officium seu famulatus aulicus tunc ad illum Naaman Syrum spectabat. *Ita communis DD. & Interpretum.*

II. Hæreticorum.

Sine dubio mortaliter peccat contra professionem & Fidei, quisquis Profanæ hæreticorum cœnæ communicat: intellige tamen formaliter, quatenus sacra eorum cœna habetur; nam ex circumstantiis cœremoniarum determinatur ea cœna ad profitendum cultum Religionis. Cæterum cessante scandalo, nemine vidente maximè, eos panes comedere, vel vinum epotare materialiter tantum, res esset indifferens: ut ex communi notat *Layman* supra. Itémque mortale est hæreticorum exercitiis cooperando assistere, ministerium aliquod ad eorum Sectam spectans exercere: hæretico ministro parvulum solemniter baptizandum offerre: coram hæretico Ministro Matrimonium contrahere &c. Hæc enim omnia ex natura vel institutione sua professionem & approbationem falsæ Sectæ, adeoque abnegationem veræ Fidei præferunt. Attamen in Germania, ubi hæretici tolerati cum Catholicis permixti sunt, subinde audire conciones hæretico-

rem,

rum, assistere Baptismo eorum pro Patrino, in
 tiis paranympum agere, funus comitari, etiam
 lugubri habitu, imò, ubi non adest Parochus Cat
 licus, ita permittente vel dissimulante Ordine
 etiam parvulos baptizandos Ministro hæretico
 ferre, ut in multis locis fieri vidi, non habetur
 signo protestativo falsæ Fidei, & seclusò scandalo
 vel periculò subversionis, licitè fiunt. De quop
rac. sequenti, cum de communicatione Catholi
 rum cum hæreticis & infidelibus.

111. Frequentare Ecclesias hæreticorum.

39 **S**Ine dubio mortaliter peccat, & Fidem impli
 tènégare censetur quisquis ordinariè, & sine
 gitima causa hæreticorum templa, conventus
 conciones frequentat, ut meritò intuentibus vide
 tur tanquam unus ex illis. Quod adeò veru
 est, ut etiam si Rex, Princeps, vel Magistratus hæ
 reticus publicò edictò sub gravissima pœna præ
 piat subditis, ut omnes hæreticum conventuum
 exercitium accedant, peccet mortaliter Catholicus
 accedens; ut bina responsione declaravit Pius
 ad Anglos Catholicos apud *Sanchez cit. c. 4.*
 27. Cum enim tale edictum directè & ex propo
 sito tendat ad augmentum Religionis hæreticæ
 & Catholicæ destructionem, atque ut inter Ca
 tholicos & hæreticos distinctio appareat, certum
 omninò est, Catholicum non posse obedire absque
 peccato contra professionem externam Fidei, &
 apertæ simulationis hæresis; & quidem in re gra
 vissima, unde & Religionis vilipensio, & scandalo
 lum

lum proximorum pendet; ubi maximè obligat præceptum externæ confessionis Fidei. Quod verò aliqui asserant, tale scandalum, & peccatum evitari posse, si quis publicè protestetur, se ad eorum conventum & exercitium accedere, non ut eorum Religionem profiteatur, sed solùm ut Magistratui politicè obediat, insufficientis est: nam talis protestatio inutilis erit ad pœnam evadendam, neque omnne scandalum, & propriæ salutis periculum auferret, ut latè prosequitur, & declarat Sanchez l. cit. Dixi autem: *Ordinarie & sine legitima causa*. Qui enim semel, aut iterum ex curiositate interesset: aut ex rationabili causa, utpote, ut errores Prædicantis annotet, & confutet, vel confutandos alteri referat; aut ut Dominum suum ex officio comitetur, ut Naaman ille Syrus supra: vel aliâ simili ratione, aut venialiter tantùm, aut nullo modo peccabit.

IV. Comedere carnes die prohibito.

Certissimum est, non licere comedere carnes die⁴⁰ prohibito, quando comestio carnis habetur pro signo protestativo Sectæ falsæ: ut si hæretici die jejunii cum Catholicis in hospitio confidentes, vel convivantes, ad eorum Fidem explorandam dicant: Qui Evangelicus, vel Papæ inimicus est, ex hoc ferculo carniùm, ex hoc caupone, anserè, &c. comedat (idem est, si Catholico propinent in sanitatem hostium Papæ & Religionis Catholicæ, isque respondeat) peccabit mortaliter comedens nulla usus protestatione contraria, utpote, hoc non oportere, esse signum explorandæ Religionis cum etiam Catholicis diebùs jejunii ob certas causas carnes edere

dere liceat: alioquin enim comedens verè inter-
 tativè Fidem negaret. Item mortaliter peccat
 & implicite saltem Fidem negare censetur, quis
 ordinariè, & sine omni justa causa aliis nota,
 hæreticis carnes comedit; etenim comedere
 nes etiam feriâ sextâ, ex se est indifferens, & est
 Catholico causâ necessitatis vel infirmitatis
 tum: Quia tamen abstinere à carnibus feriâ
 est observantia communis & propria Religio
 Catholicæ, & oppositum hæreticorum; hæc
 sine legitima & omnibus manifesta causa ab
 reticis invitatus, vel inter eos vivens per simu-
 nem & insolentem libertatem passim carnes
 comedit, censetur omninò Fidem Catholicam
 terpretativè negare, & peccare mortaliter: hoc
 etiam inter Catholicos id sapiùs actitans
 censetur suspectus de hæresi, & pœnas de hæ-
 suspectorum incurreret juxta *communem D.D.*
*Sanchez. Layman. Lugo cit. sect. 8. §. 2. Dis-
 rùm: Ordinariè & sine justa causa.* Nam qui
 non urget præceptum confessionis Fidei, nec
 nes appositæ sunt ad explorandam Fidem, nec
 riculum gravis scandali imminet, vel subest
 tum est Catholico, etiam inter hæreticos, qui
 comedere, non tantum ab intrinseco, puta infir-
 tatis vel necessitatis causâ; sed etiam ab extrinseco
 utpotè ad occultandam Fidem suam, ob mortem
 vel aliud grave damnum vel periculum evadentem
Communißima. Talis enim non peccabit contra
 Præceptum Ecclesiæ, quod in tali necessitate
 obligat; nec contra Præceptum confessionis Fidei

Quod hic & nunc non urgere supponitur ; & quia
 esus carniū de se non est protestativus hæresis,
 sed ad hunc finem, scilicet Fidei professionem,
 certis diebus interdictus est ab Ecclesia : Et licet
 hæretici indè colligere soleant, talem, v. g. feriā
 sextā carnes comedentem, non esse Catholicum,
 hæc tamen eorum deceptio ob gravem causam,
 qualem semper supponimus, permitti licitè potest.
Ita Sanchez. Azorius. Becanus. aliisque citatis Laym.
 l. 2. t. 1. c. 11. n. 5. Monent tamen DD. si Catho-
 licus sit apud hæreticos in hospitio, apud quos
 nullum grave periculum, sed solum irrisio & jocus
 timeri posset, si quis inter eos à carnibus abstineat
 (idem est de signo Crucis, aliisque exercitiis pro-
 priis Catholicæ Religionis sub præcepto obligan-
 tibus) tali causa abstinendum esse, & Legem Ec-
 clesiæ servandam. Simile iudicium esto de aliis
 similibus actionibus, etsi ex se bonis vel indiffer-
 entibus, tamen ex instituto, consuetudine, vel usu
 hæresis appropriatis, ut orare in templis hæreti-
 corum, canere Psalmos Davidicos &c. more hære-
 ticorum, aliàsve cantilenas hæreticis proprias, præ-
 fertim contra Religionem Catholicam blasphemias
 &c. quæ exercere non licet Catholico aliis viden-
 tibus, vel audientibus, quia eo ipso, quo hæreticis
 specialiter propriæ sunt factæ, significant hæresin
 saltem exterius cum periculo detrimento Religio-
 nis & scandalò.

COROLLARIUM.

EX dictis denique sequitur, eum, qui quoquò
 modo negavit Fidem cum gravi detrimento

Religionis, vel scandalo, teneri, si potest, & p
desse videtur, ad revocationem verbo, vel sc
sub mortali; quia qui causam mali dedit, tene
eam tollere, quantum potest. Quomodo aut
abnegans Fidem fiat Infidelis, Hæreticus, Apo
ta, jam jam videbimes *cap. sequenti.*

CAPUT III.

De Infidelitate, & peccatis contra Fidem.

SECTIO I.

Infidelitas generatim quid & quod duplex?

SUMMARIUM.

1. Infidelitas purè negativa est carentia Fidei in ho
pro tunc non apto habere illam.
2. Infidelitas privativa est carentia Fidei in homine
habere illam.
3. Dubium in Fide est suspensio mentis inter assensum
dissensum &c.
4. Deliberatè dubitans dubio positivo, seu positivè judi
rem esse dubiam vel minus certam, peccat mortalitè
& accedente pertinacia est formalis hæreticus.
5. Dubitans rerò negativè tantum, suspendendo
prorsus judicium, esto peccare possit mortaliter con
præceptum tunc obligans, non tamen sit hæreticus.
6. Nisi voluntas imperet talem suspensionem ex motivo
ficultatum oppositarum ab intellectu.
7. Non verò si illam suspensionem imperet ex alio motivo.
8. Quid sit infidelitas positiva, materialis, formalis.
9. Quid Paganismus, seu Gentilismus, & qua commu
catio cum eis prohibita?